Πρώτο Σχέδιο: 13 Μαΐου 2016
Δεύτερο Σχέδιο: 4 Ιουλίου 2016

Γρηγόρης Θ. Παπανίκος
Επίτιμος Καθηγητής Οικονομικών Επιστημών

Γιατί δε Γίνονται Άμεσες Ξένες Ιδιωτικές Επενδύσεις στην Ελλάδα και Ιδιαίτερα στην Ελληνική Περιφέρεια;

Περίληψη

Στην Ελλάδα δεν γίνονται επενδύσεις, κυρίως, όμως, άμεσες ξένες επενδύσεις, στερώντας τη χώρα από πολλαπλά οφέλη στην τρέχουσα δύσκολη οικονομική συγκυρία. Οι λόγοι που δεν γίνονται και οι προϋποθέσεις για να γίνουν επενδύσεις εξετάζονται στην παρούσα εργασία. Σημαντικός αποτρεπτικός παράγοντας είναι η διαφθορά της εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας της Ελλάδος. Προτείνεται, λοιπόν, μέχρι την επίλυση του προβλήματος της ελληνικής διαφθοράς, οι ξένες επενδύσεις να υπάγονται στο θεσμικό και νομικό καθεστώς ξένων χωρών που βρίσκονται πολύ ψηλά στο σχετικό κατάλογο των λιγότερων διαφθαρμένων χωρών του κόσμου με τη ρήτρα ότι όταν και η Ελλάδα πλησιάσει αυτές τις χώρες θα ισχύει πλήρως το ελληνικό δίκαιο. Επίσης, προτείνεται ένα σχέδιο μεγάλων επενδύσεων σε επίπεδο περιφέρειας και νομών οι οποίες θα είναι θωρακισμένες θεσμικά και νομικά πριν προσκληθούν οι μεγάλοι σοβαροί ξένοι επενδυτές να ενδιαφερθούν, χωρίς καμία κρατική ενίσχυση και επιδότηση, διότι αποτελούν την κύρια πηγή της διαφθοράς. Με αυτό τον τρόπο η ελληνική οικονομία θα ανακτήσει τα κεφάλαια που έχασε τα τελευταία χρόνια και θα προσθέσει και νέα στην προσπάθειά της να ανακάμψει από την ύφεση.

Σημείωση: Το πρώτο σχέδιο της μελέτης εκπονήθηκε για την προετοιμασία της συζήτησης στρογγυλού τραπεζιού με το ίδιο θέμα, την οποία συντόνισε ο συγγραφέας, μετά από πρόσκληση του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων (ΣΕΠ), στο πλαίσιο του 19ου Επιστημονικού Συνεδρίου του που πραγματοποιήθηκε στη Λαμία στις 12-13 Μαΐου 2016. Το παρόν σχέδιο περιλαμβάνει τα αναθεωρημένα στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας και τα νέα σημαντικά δεδομένα της πρώτης αξιολόγησης του 3^{ου} Μνημονίου και παρουσιάστηκε ως εισαγωγική ομιλία στην εκδήλωση στρογγυλού τραπεζιού που οργάνωσε ο ΣΕΠ στην Αθήνα 4 Ιουλίου 2016.

Αθήνα 4 Ιουλίου 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή

2. Επενδύσεις και Πάγιο Κεφάλαιο

3. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Μεγέθυνση

4. Γιατί δεν Γίνονται Επενδύσεις στην Ελλάδα;

5. Τι Απαιτείται για να Πραγματοποιηθούν Χρήσιμες ΑΞΕ στην Ελλάδα;

6. Ο Ελληνικός Κρατικός Οργανισμός για τις Επενδύσεις Πρέπει να Κλείσει

7. Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα χρειάζεται επενδύσεις, εάν θέλει να παράγει περισσότερα υλικά αγαθά και υπηρεσίες[1]. Εξίσου σημαντική είναι και η διατήρηση, με «νύχια και με δόντια», των ήδη εγκατεστημένων ξένων και εγχώριων επενδύσεων, διότι η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα αποεπένδυσης, το οποίο έχει ως συνέπεια τη μείωση του παγίου κεφαλαίου της. Και για να γίνει κατανοητή η σημασία αυτής της παρατήρησης, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η αξία της οριακής αποδοτικότητας της εργασίας, και συνεπώς ο μισθός των εργαζομένων, αυξάνει με την συσσώρευση του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας, ιδιαιτέρως εκείνου του κεφαλαίου που ενσωματώνει νέες τεχνολογίες, όπως αυτού που προέρχεται από ξένες επενδύσεις. Συνεπώς, οι ξένες επενδύσεις είναι σημαντικές, διότι πληρώνουν περισσότερο για την μισθωτή εργασία, όπως έχει τεκμηριωθεί από πολλές μελέτες (Huttunen, 2007). Επίσης, οι ξένες επενδύσεις αυξάνουν τις επενδύσεις των εγχώριων επιχειρήσεων και συνεπώς την παραγωγικότητα και τους μισθούς των εργαζομένων σε αυτές (Javorcik, 2004, Desai et al 2005, 2009). Τέλος, οι ξένες επενδύσεις μειώνουν τις τιμές και αυξάνουν την ποιότητα των προϊόντων. Εξαιρέσεις υπάρχουν για όλα τα παραπάνω, αλλά επιβεβαιώνουν τον κανόνα των θετικών οικονομικών επιδράσεων.

Με δεδομένο το οικονομικό, το πολιτικό, το κοινωνικό και το τεχνολογικό πλαίσιο της Ελλάδος, οι νέες επενδύσεις που χρειάζεται η χώρα δεν μπορούν να προέλθουν, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, ούτε από το δημόσιο τομέα ούτε από την ιδιωτική ελληνική αποταμίευση. Η μόνη εναλλακτική λύση, για το ύψος και το είδος των επενδύσεων που απαιτούνται, είναι οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), κυρίως ιδιωτικών ξένων επενδύσεων που ιδρύουν νέες εγκαταστάσεις τις λεγόμενες στην διεθνή βιβλιογραφία *"greenfield investments"*. Στην περίπτωση της Ελλάδος, μία συγκριτική ανάλυση αυτών των επενδύσεων γίνεται από τους Georgopoulos & Preusse (2009).

[1]Ο στόχος της οικονομικής μεγέθυνσης, συνολικής και κατά κεφαλή, δεν είναι αποδεκτός από όλους τους πολίτες μιας χώρας για πολλούς λόγους. Δύο λόγοι φαίνεται να κυριαρχούν στη διεθνή βιβλιογραφία: (α) περισσότερη παραγωγή έχει μη αναστρέψιμες περιβαλλοντολογικές (οικολογικές) επιπτώσεις και (β) περισσότερη παραγωγή αλλοιώνει πολιτισμούς και αξίες, ωθώντας τους πολίτες σε υπερκαταναλωτισμό και εθισμό στα υλικά αγαθά. Πολλοί θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχει μία ισορροπία μεταξύ αυτών και της οικονομικής μεγέθυνσης. Το κρίσιμο ερώτημα είναι ποιος θα αποφασίσει πόσο οικονομική μεγέθυνση είναι επιθυμητή. Στα «χαρτιά» φαίνεται ότι στις αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες, όπως είναι η Ελλάδα, περισσότερη οικονομική μεγέθυνση από ότι σήμερα υπάρχει είναι επιθυμητή από την πλειονότητα του κόσμου. Επίσης, δεν είναι ξεκαθαρισμένο στην οικονομική βιβλιογραφία το ποια είναι τα όρια του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και αμφισβητείται κατά πόσο στις ώριμες οικονομίες εκθετικοί ρυθμοί μεγέθυνσης είναι πλέον εφικτοί (Lange, et al, 2016).

Καλοδεχούμενες και οι λεγόμενες *"brownfield investments"*, δηλαδή η εξαγορά ελληνικών ιδιωτικών και κυρίως δημόσιων επιχειρήσεων, αλλά αυτές έχουν λιγότερη οικονομική επίδραση[2]. Το ποιες επενδύσεις είναι καλύτερες εξαρτάται και από το είδος της επιχείρησης που κάνει την επένδυση (Nocke & Yeaple, 2007). Παράγοντες που τις επηρεάζουν είναι πολλοί, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών ενίσχυσης τέτοιων επενδύσεων από τις χώρες υποδοχής και τις χώρες προέλευσης (Lee & Ries, 2016 και Anderson & Sutherland, 2015).

Η ανάλυση της προσέλκυσης ΑΞΕ απαιτεί την λεπτομερή ανασκόπηση της πιο πρόσφατης, και εν πολλοίς «ανατρεπτικής», θεωρητικής και εμπειρικής βιβλιογραφίας, που δεν αποτελεί, όμως, το αντικείμενο της παρούσης εργασίας. Παρ' όλα αυτά, κάποια συμπεράσματα μπορούν να αναφερθούν[3]. ΑΞΕ κάνουν οι μεγάλες επιχειρήσεις, οι λεγόμενες και πολυεθνικές, για τρεις λόγους. Πρώτον, επιζητούν να αντικαταστήσουν τις εξαγωγές τους σε μία χώρα που πριν εξήγαγαν με εγχώρια παραγωγή (οριζόντια ολοκλήρωση). Δεύτερον, θέλουν να παράγουν μέρος των ενδιάμεσων εισροών τους σε χώρες που τους δίνουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα (κάθετη ολοκλήρωση). Τρίτον, αναζητούν χώρες για τη δημιουργία πλατφόρμων – γεφυρών για να κάνουν εξαγωγές σε τρίτες χώρες. Η Ελλάδα μπορεί, **αν το θέλει**, να προσελκύσει και τα τρία αυτά είδη ΑΞΕ.

Η παρούσα εργασία δεν αποτελεί επιστημονική έρευνα των ΑΞΕ της Ελλάδος. Τέτοιες μελέτες υπάρχουν, με πιο πρόσφατες αυτές των Georgopoulos & Preusse (2009) και Tsitouras (2016). Σκοπός της εργασίας είναι: (α) να παρουσιάσει τα θεμελιώδη δεδομένα (stylized facts) των ελληνικών επενδύσεων (των ΑΞΕ συμπεριλαμβανομένων) και (β) να εκφράσει κάποιες σκέψεις για το πως μπορούν να προσελκυστούν ΑΞΕ. Χρησιμοποιούνται τα στατιστικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat). Δυστυχώς, τα στατιστικά στοιχεία αυτά δεν είναι διαθέσιμα ανά περιφέρεια και νομό. Στο πλαίσιο αυτής της εργασίας, έγινε μία προσπάθεια συλλογής στοιχείων που αφορούσε την περιφερειακή διάρθρωση των ΑΞΕ, αλλά η ανταπόκριση ήταν πολύ περιορισμένη από τους τοπικούς φορείς[4].

Τα εθνικά στοιχεία δείχνουν ότι οι επενδύσεις στην Ελλάδα γενικά και οι ΑΞΕ ειδικότερα πάνε από το «κακό στο χειρότερο». Αυτό δικαιολογεί και το ερώτημα στον τίτλο της εργασίας: *γιατί δεν γίνονται ΑΞΕ στην Ελλάδα;* Οι σκέψεις για την προσέλκυση επενδύσεων στηρίζονται στην ανασκόπηση της πιο πρόσφατης διεθνούς βιβλιογραφίας για τις ΑΞΕ, αλλά, κυρίως, στις

[2]Βλέπε Raff et al (2009) για μία συζήτηση των διαφορετικών τρόπων εισόδου μιας ξένης επένδυσης σε μία εγχώρια αγορά.

[3]Μια χρήσιμη ανασκόπηση αυτής της βιβλιογραφίας, κυρίως της θεωρητικής της πλευράς, γίνεται από τον Helpman (2006).

[4]Για τα προβλήματα της περιφερειακής διάρθρωσης των στοιχείων των ΑΞΕ στις περιφέρειες της Ευρώπης βλέπε τη μελέτη των Villaverde & Maza (2015).

προσωπικές απόψεις του συγγραφέως[5], όπως έχουν ήδη αναλυθεί με περισσότερη λεπτομέρεια στο βιβλίο του Παπανίκος (2014) και πιο πρόσφατα στις προτάσεις του για το φορολογικό σύστημα, Papanikos (2015b), και το ασφαλιστικό σύστημα, Papanikos (2016).

Αυτές οι μελέτες θέτουν, κατά την εκτίμησή μου, στη σωστή του βάση το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να γίνουν επενδύσεις. Αυτό το πλαίσιο λείπει σήμερα από την Ελλάδα και είναι αυτή η έλλειψη που εξηγεί γιατί δεν γίνονται επενδύσεις. Φαίνεται ότι η μόνη λύση είναι η εξωτερική επιβολή ενός νέου πλαισίου που ήδη το 3^{ο} Μνημόνιο προσδιορίζει. Το πρόβλημα είναι ότι αυτό το μνημόνιο θα έπρεπε να ήταν πιο σκληρό σε ό,τι αφορά τις κρατικοδίαιτες και παρασιτικές τάξεις της Ελλάδος που συστηματικά και μεθοδικά θα πρέπει να τις εξαφανίσει, οικονομικά και κοινωνικά, αντικαθιστώντας τες με υγιείς τάξεις, που θα προέλθουν μέσα από την *εργατικοποίηση* τους, όπως εκτενέστερα αναλύεται στο βιβλίο μου (Παπανίκος, 2014).

Η εργασία αυτή οργανώνεται σε επτά μέρη, συμπεριλαμβανομένης και της παρούσης εισαγωγής. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία των επενδύσεων. Στο τρίτο μέρος της εργασίας συνδέονται οι ΑΞΕ με την οικονομική μεγέθυνση της Ελλάδος, πριν και μετά το ευρώ. Στο τέταρτο μέρος της εργασίας επιχειρείται να δοθεί μία απάντηση στο ερώτημα γιατί δεν γίνονται ΑΞΕ στην Ελλάδα. Στο πέμπτο μέρος της εργασίας εξετάζονται κάποιες προϋποθέσεις για να προσελκυσθούν ΑΞΕ, κυρίως μεγάλες επενδύσεις από μη κρατικές αλλοδαπές επιχειρήσεις, χωρίς κανενός είδους κρατικών ενισχύσεων. Στο έκτο μέρος της εργασίας γίνεται μία κριτική αναφορά στο ρόλο του ελληνικού κρατικού φορέα προσέλκυσης επενδύσεων και στο έβδομο μέρος της εργασίας δίνονται τα συμπεράσματα.

2. Επενδύσεις και Πάγιο Κεφάλαιο

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα επενδύσεων. Όπως και να τις μετρήσει κανείς, οι επενδύσεις σήμερα βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 60 ετών. Από 62 δισεκατομμύρια ευρώ το 2007 σε σταθερές τιμές του 2010, κατέπεσαν στην κατώτερη τιμή των 21 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2015. Σε όρους ΑΕΠ, από 24,6% το 2007, το ποσοστό υποδιπλασιάστηκε στο 11,6% το 2015 (βλέπε Διάγραμμα 1). **Ποτέ άλλοτε οι ελληνικές επενδύσεις δεν είχαν πέσει τόσο χαμηλά!**

Οι χαμηλές ακαθάριστες επενδύσεις δεν επαρκούν να καλύψουν τις αποσβέσεις του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας. Το αποτέλεσμα είναι μία αποεπένδυση, δηλαδή μία μείωση του καθαρού κεφαλαίου της οικονομίας. Η αποεπένδυση οφείλεται τόσο στην μείωση των νέων επενδύσεων όσο και στις αποφάσεις που λαμβάνουν ξένοι και έλληνες επιχειρηματίες να εγκαταλείψουν την Ελλάδα.

[5]Θα πρόσθετα και αρκετά μεγάλη εμπειρία αν δεν πίστευα ότι η απόκτηση γνώσης μέσω εμπειριών είναι επιστημονικά μη ορθή.

Για παράδειγμα, επιχειρήσεις όπως ο ContiTech έκλεισε το εργοστάσιο Ιμάντα στον Βόλο, έκλεισε η παραγωγή χαρτιού της ΒΙΣ στον Βόλο, η Bolton Group έκλεισε τη Softex στον Βοτανικό μετά από 80 χρόνια λειτουργίας κ.λπ. Σε αυτές τις σχετικά μεγάλες επιχειρήσεις πρέπει να προστεθούν και οι χιλιάδες ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που είτε έκλεισαν είτε μετέφεραν τις δραστηριότητές τους σε γειτονικές χώρες. Έτοιμη ήταν και η Eldorado Gold να φύγει αλλά τελικά η κυβέρνηση άρχισε να υπογράφει τη μία μετά την άλλη όλες τις απαραίτητες υπουργικές αποφάσεις.

Διάγραμμα 1. Ακαθάριστες Επενδύσεις, 1960-2017

[δισεκατομμύρια ευρώ σε σταθερές τιμές του 2010 (αριστερή κλίμακα) και ως % του ΑΕΠ (δεξιά κλίμακα)]

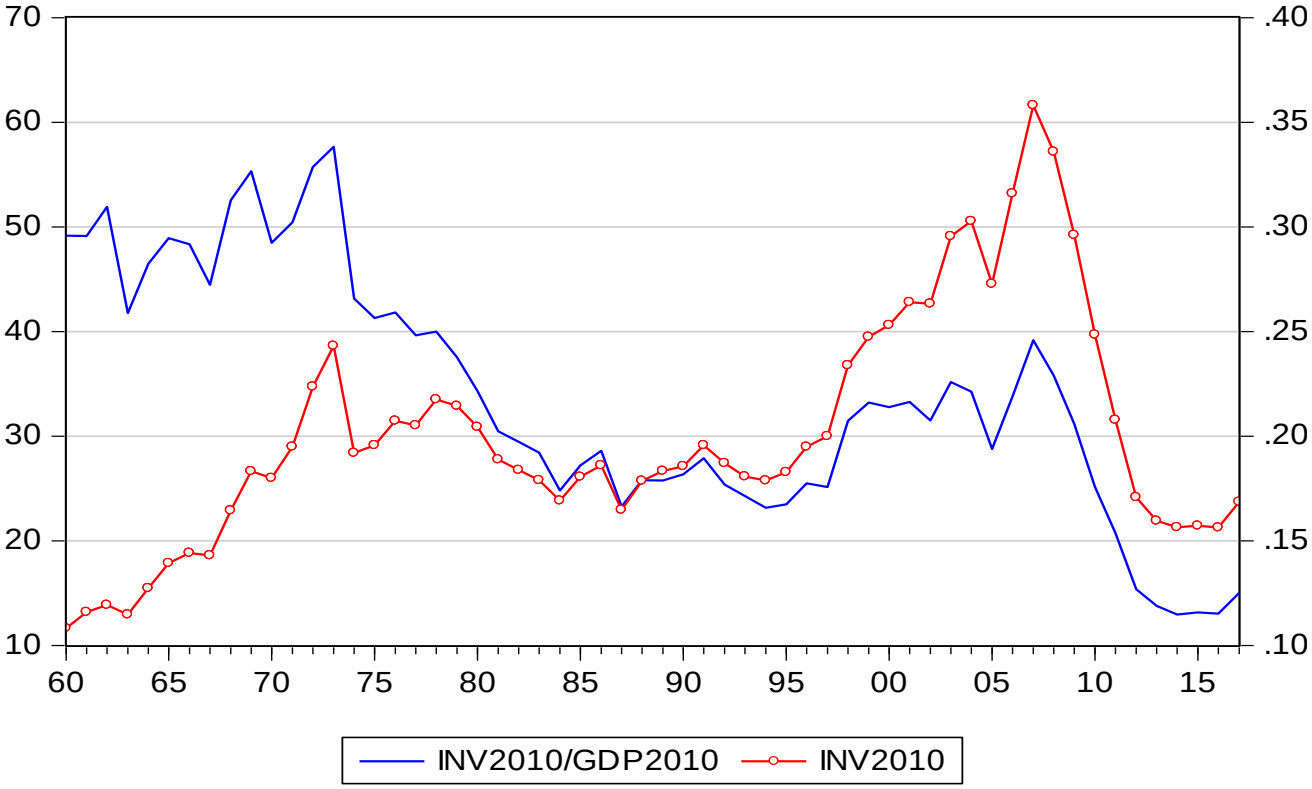

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Βάση δεδομένων AMECO-1 Ιουλίου 2016)

Φυσικά υπάρχουν και εξαιρέσεις. Όπως δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας το ΒΗΜΑ (6 Απριλίου 2016), η πολυεθνική Landis μετέφερε εργοστάσιο της Ελβετίας στην Κόρινθο. Πρόκειται περί «θαύματος» ανακοινώνει η εφημερίδα. Ίσως και να μην είναι και τόσο θαύμα, αν συνδέεται με υποσχέσεις μελλοντικών συμβολαίων με ελληνικές κρατικές επιχειρήσεις, όπως της ΔΕΗ. Επίσης, η φαρμακοβιομηχανία Boehringer Ingelheim, η μόνη πολυεθνική του κλάδου που παραμένει στην Ελλάδα με παραγωγική μονάδα, ανακοίνωσε την επέκταση της μονάδας της στο Κορωπί.

Οι εξαιρέσεις αυτές δεν φθάνουν για να αντιμετωπίσουν την αποεπένδυση και την επακόλουθη συνέπεια της μείωσης του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2, από 871 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010, το πάγιο κεφάλαιο μειώθηκε στα 815

δισεκατομμύρια το 2015. Δηλαδή, η ελληνική οικονομία από το 2010 έως το 2015 έχασε 56 δισεκατομμύρια ευρώ σε πάγιο κεφάλαιο σε σταθερές τιμές του 2010 ή το 6,4% του παγίου κεφαλαίου της.

Ποτέ άλλοτε η ελληνική οικονομία δεν έχασε πάγιο κεφάλαιο. Όλα τα προηγούμενα χρόνια συνεχώς αυξανόταν! Σύμφωνα με στοιχεία ετήσιας έκθεσης της PricewaterhouseCooper του 2016, η ελληνική οικονομία χρειάζεται άμεσα περί τα 100 δισεκατομμύρια ευρώ επενδύσεων για να καλύψει αυτό το κενό και να τροχοδρομήσει μία σταθερή οικονομική ανάπτυξη. Δυστυχώς, όμως, η πτώση αναμένεται να συνεχιστεί και τα επόμενα δύο έτη σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Διάγραμμα 2. Καθαρό Απόθεμα Κεφαλαίου, 1960-2017
(δισεκατομμύρια ευρώ σε σταθερές τιμές του 2010)

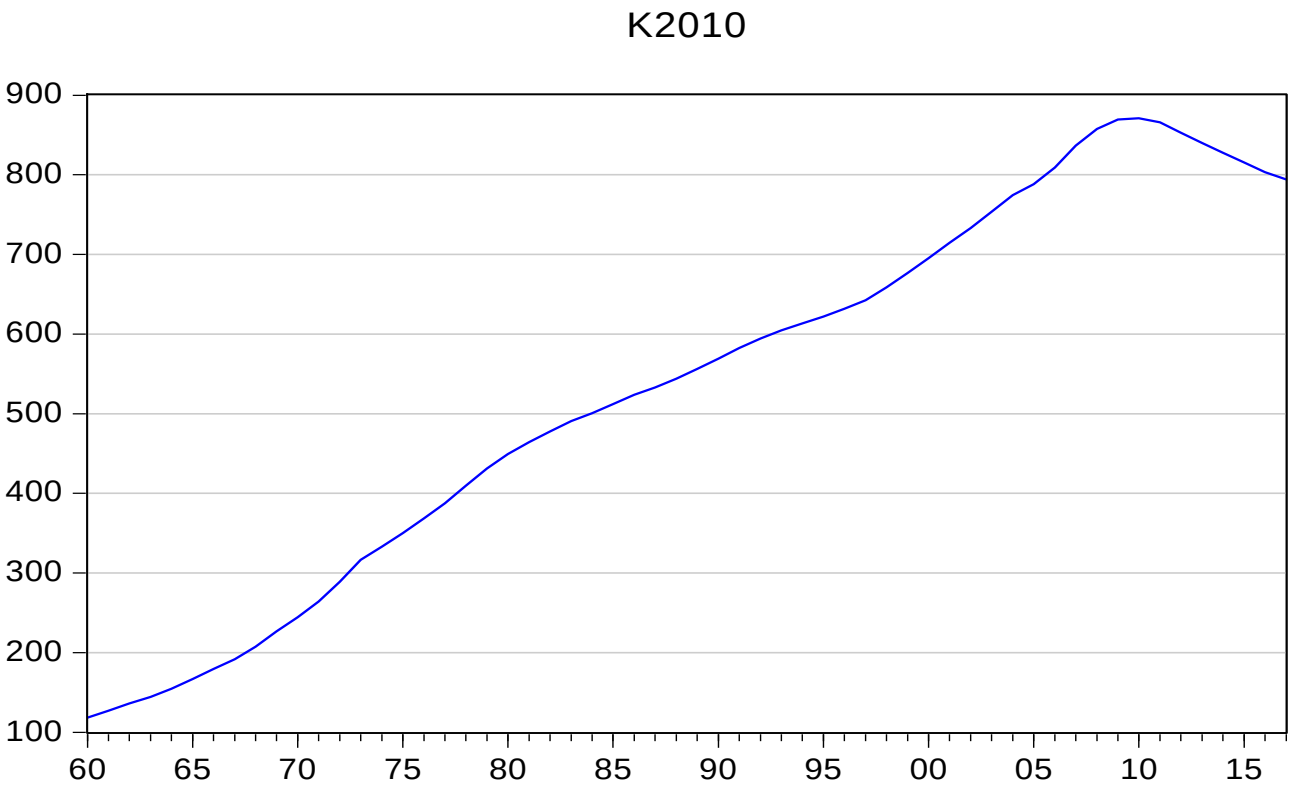

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Βάση δεδομένων AMECO-1 Ιουλίου 2016)

Η αποεπένδυση είναι μόνο η μία πλευρά του προβλήματος των επενδύσεων της Ελλάδος. Η άλλη πλευρά είναι η μείωση της παραγωγικότητας του κεφαλαίου. Το Διάγραμμα 3 δείχνει το λόγο κεφαλαίου-προϊόντος. Όσο μικρότερος είναι αυτός ο λόγος, τόσο πιο παραγωγικό είναι το πάγιο κεφάλαιο. Τη δεκαετία του 1960, η παραγωγικότητα του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας ήταν υψηλή: χρειαζόταν περί τις τρεις μονάδες κεφαλαίου για να παραχθεί μία μονάδα προϊόντος. Από τα

μέσα της δεκαετίας του 1970, η παραγωγικότητα του κεφαλαίου μειώνεται συνεχώς, φθάνοντας τις 4 μονάδες το 1993.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 αρχίζει μία αντίστροφη πορεία. Η παραγωγικότητα του κεφαλαίου αυξάνεται θεαματικά φθάνοντας το 2006 στις 3,33 μονάδες. Από το 2007 και μετά άρχισε πάλι να μειώνεται. Το 2013 απαιτούνταν 4,56 μονάδες παγίου κεφαλαίου για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος. Αυτό αποτελεί την χειρότερη επίδοση της ελληνικής οικονομίας την περίοδο εξέτασης, 1960-2017. Από το 2014 και μετά φαίνεται να υπάρχει μία αναστροφή της πτώσης και οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας είναι ότι αυτή η πορεία αύξησης της παραγωγικότητας του παγίου κεφαλαίου της Ελληνικής οικονομίας θα συνεχιστεί.

Διάγραμμα 3. Παραγωγικότητα Παγίου Κεφαλαίου, 1960-2017
(Μονάδες Παγίου Κεφαλαίου ανά ΑΕΠ)

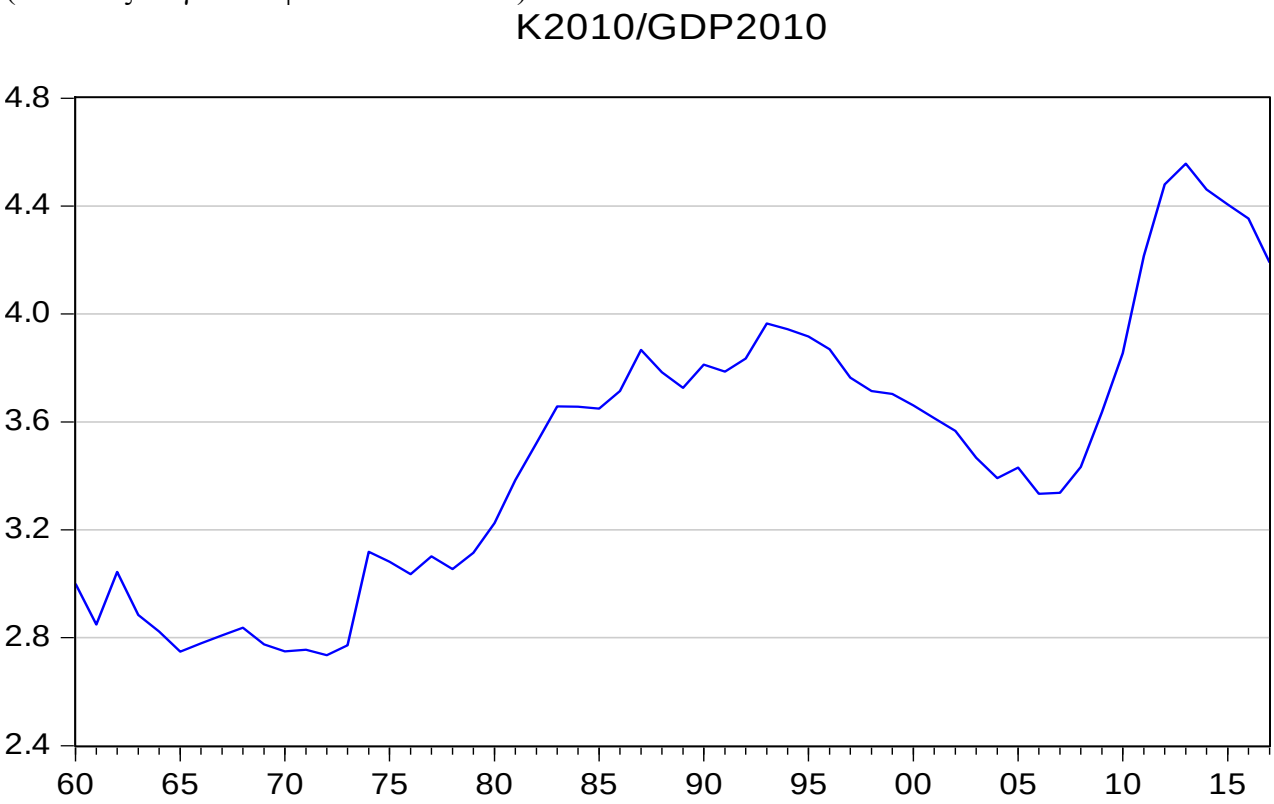

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Βάση δεδομένων AMECO-1 Ιουλίου 2016) και υπολογισμός του γράφοντος.

Μικρό μέρος των συνολικών επενδύσεων και της δημιουργίας παγίου κεφαλαίου αποτελούν οι ΑΞΕ. Το Διάγραμμα 4 απεικονίζει τη ροή των ΑΞΕ στην Ελλάδα την περίοδο 1980-2014. Από 7,5 δισεκατομμύρια ευρώ στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μειώθηκαν σε κάτω από ένα δισεκατομμύριο ευρώ στο τέλος της δεκαετίας του 1990.

Η περίοδος του ευρώ χαρακτηρίζεται από μεγάλες αυξομειώσεις ροών ΑΞΕ, που, κυρίως, οφείλονται σε αποκρατικοποιήσεις και όχι τόσο στη δημιουργία νέων οικονομικών μονάδων. Αυτός

είναι και ένας επιπλέον λόγος που εξηγεί τη μείωση του παγίου κεφαλαίου της οικονομίας στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Εκ του αποτελέσματος προκύπτει ότι **οι ΑΞΕ δεν αποτελούν την άμεση προτεραιότητα της ελληνικής οικονομικής πολιτικής**. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία στην Ευρώπη στο πάγιο κεφάλαιο των ΑΞΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ, με 9,56% το 2014[6].

Διάγραμμα 4. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (Καθαρή Εισροή), 1981-2014
(δισεκατομμύρια ευρώ σε σταθερές τιμές του 2010)

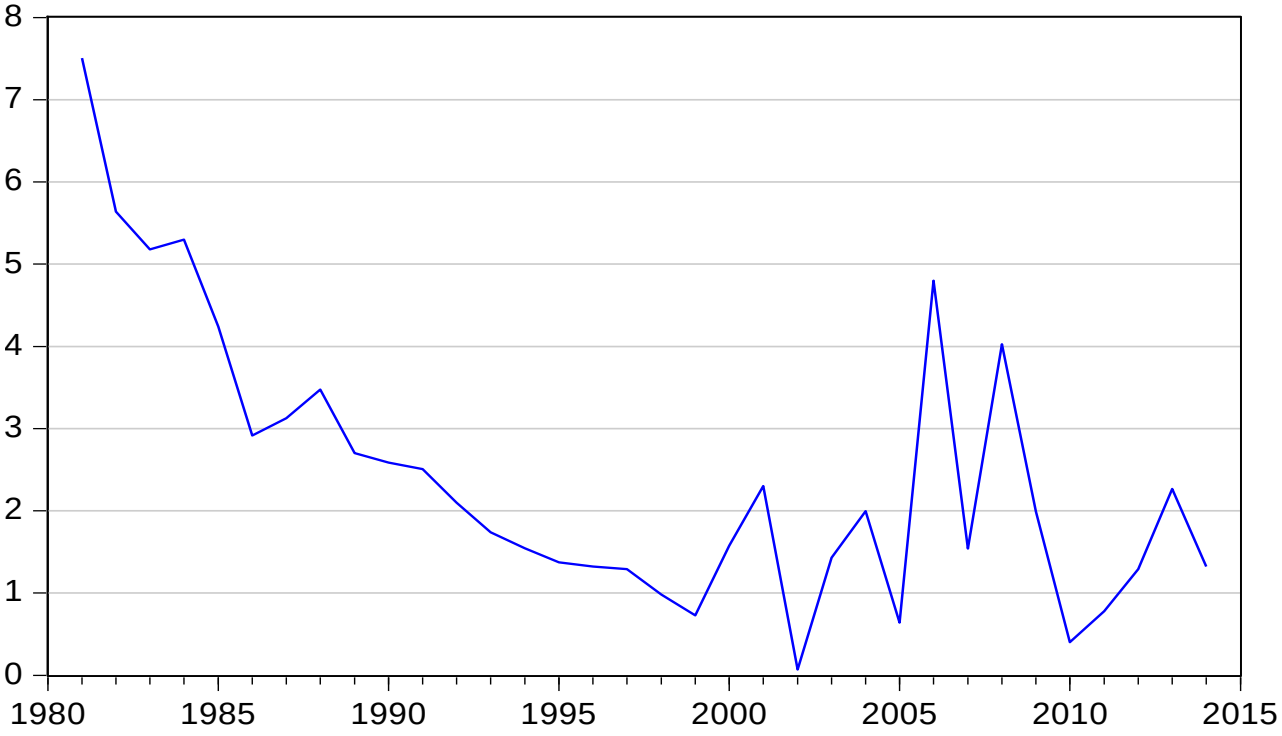

Σημείωση: Τα στοιχεία προέρχονται από την παγκόσμια τράπεζα (http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD) διαθέσιμα σε δολάρια ΗΠΑ. Μετατράπηκαν σε ευρώ με την ισοτιμία από την Eurostat (βάση δεδομένων AMECO) και αποπληθωρίστηκαν με τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ από την ίδια στατιστική βάση της AMECO. Το στοιχείο του 1998 δεν είναι διαθέσιμο και χρησιμοποιήθηκε ο μέσος όρος των ετών 1997 και 1999.

Από τη δεκαετία του 1980 και εντεύθεν, η ελληνική οικονομία ζούσε από τα χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αγροτικές επιδοτήσεις και κοινοτικά πλαίσια στήριξης). Στην εποχή του ευρώ προστέθηκαν και τα δανεικά από το εξωτερικό. Η υγιής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αλλά και κοινωνίας απαιτεί την πλήρη απεξάρτησή της από όλων των ειδών των κρατικών επιδοτήσεων και ενισχύσεων που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα πολλά και καλά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα της ευρωζώνης δεν βρίσκονται στις επιδοτήσεις και στα πλαίσια στήριξης. Αυτά τα χρειάζονται οι κρατικοδίαιτες και παρασιτικές ελληνικές τάξεις που στα

[6]Βλέπε https://data.oecd.org/fdi/fdi-stocks.htm.

χρόνια του ευρώ αυξήθηκαν σε αριθμό και έγιναν και περισσότερο αχόρταγες. Φαίνεται, όμως, ότι αυτές οι πηγές έχουν πλέον στερέψει. Όπως αναφέρω και στο κεφάλαιο 9 του βιβλίου μου (Παπανίκος, 2014), η *εργατικοποίηση* των παρασιτικών και κρατικοδίαιτων τάξεων της Ελλάδος αποτελεί αναγκαστικά τη μόνη λύση-ελπίδα[7].

Η *εργατικοποίηση* μπορεί να γίνει είτε εντός της χώρας με την προσέλκυση μεγάλων ΑΞΕ ή εκτός της χώρας, δηλαδή με την μαζική φυγή ικανών ατόμων στο εξωτερικό. Στις χώρες αυτές, λόγω του υψηλού επιπέδου κεφαλαίου που έχει επενδυθεί και επενδύεται από εγχώριες και ξένες επιχειρήσεις, οι αμοιβές της εργασίας είναι από τις υψηλότερες του κόσμου. Πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι ζουν σε ένα κοινωνικό περιβάλλον ποιοτικής και ποσοτικής ανταπόδοσης των φόρων που πληρώνουν, κυρίως για υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης. Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να γίνει μια τέτοια χώρα και οι ΑΞΕ είναι ένα από τα μέσα επίτευξης αυτού του στόχου. Οι ΑΞΕ μπορούν, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, να δημιουργήσουν οικονομική μεγέθυνση και συνεπώς εισοδήματα και πλούτο. Η σχέση ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης εξετάζεται στο αμέσως επόμενο μέρος της παρούσης εργασίας.

3. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Μεγέθυνση

Από θεωρητικής άποψης, η αύξηση της εισροής των ΑΞΕ οδηγεί σε μεγαλύτερη οικονομική μεγέθυνση, όπως άλλωστε και κάθε άλλη επένδυση[8]. Ιδιαίτερα, όμως, οι ΑΞΕ έχουν μεγαλύτερη επιταχυντική επίδραση, διότι αποτελούν τα κανάλι μέσω του οποίου μεταφέρονται τεχνογνωσίες, νέες μέθοδοι διοίκησης και ευκολότερη πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές (εμπορίας-πώλησης προϊόντων).

Τα θετικά αυτά αποτελέσματα μειώνονται σημαντικά και μπορεί να αντιστραφούν, αν η χώρα υποδοχής των ΑΞΕ είναι διαφθαρμένη και η διεκπεραίωση των επιχειρηματικών λειτουργιών γίνεται μέσω «λαδωμάτων» των κυβερνητικών αξιωματούχων και των δικαστών[9]. Η Ελλάδα

[7]Για την αποφυγή παρεξηγήσεων, παράσιτο είναι κάποιος όταν, για υποκειμενικούς ή αντικειμενικούς λόγους, παράγει λιγότερα από ό,τι αμείβεται. Αυτό συμπεριλαμβάνει και το «στρατό» των Ελλήνων συνταξιούχων, κυρίως αυτών, που, η συντριπτική πλειονότητά τους, όταν «δούλευε», δεν παρήγαγε αυτά που εισπράττει σήμερα ως σύνταξη. Δεν αφορά την αξιοσύνη τους, αλλά την παραγωγή τους.

[8]Η εμπειρική σχέση ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης δημιουργεί μεγάλη σύγχυση, κυρίως σε όσους ασχολούνται με την πολιτική προσέλκυσης τέτοιων επενδύσεων (Edwards et al, 2016). Σε επίπεδο Ευρωπαϊκών Περιφερειών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έκθεσή της συμπεραίνει ότι οι ΑΞΕ έχουν θετικές οικονομικές επιδράσεις (European Commission, 2006).

[9]Η διαφθορά των δικαστών και των κυβερνητικών αξιωματούχων («αρχόντων») αναγνωρίζεται από πολλούς· από τον Ησίοδο τον ίδιο τον 7ο αιώνα π.Χ. μέχρι και πιο πρόσφατα από τον λαλίστατο αναπληρωτή υπουργό Υγείας. Ακόμη και όταν λαμβάνουν δίκαιες αποφάσεις οι έλληνες δικαστές δεν σημαίνει ότι αυτές δεν είναι το αποτέλεσμα διαφθοράς. Με απλά λόγια «λαδώνει» ο άλλος για

καταγράφεται ως μία τέτοια χώρα που ανεξάρτητα αν είναι ή όχι, τη ζημιά για τις ΑΞΕ την κάνει. Οι Delgado et al (2014) παρέχουν μία επιλεκτική ανασκόπηση της πιο πρόσφατης αρθρογραφίας της σχέσης ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης, δίνοντας έμφαση στην διαφθορά των χωρών υποδοχής.

Το «λάδωμα», όμως, μπορεί να αποτελεί και την αποτελεσματική (όχι όμως και αποδοτική) διέξοδο σε μία διαφθαρμένη χώρα που έχει και ανίκανη δημόσια διοίκηση και αναποτελεσματική δικαστική εξουσία. Το ευφυώς λεγόμενο και «γρηγορόσημο», το οποίο δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Συνεπώς, τα αποτελέσματα της επίδρασης των ΑΞΕ στην οικονομική μεγέθυνση είναι αβέβαια. Όπως καταλήγουν και οι Delgado et al (2014, p. 300): «…corruption may negatively, positively or neutrally influence the effect of FDI on economic growth in developing countries».

Το Διάγραμμα 5 δείχνει τη σχέση ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης (ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ) στην Ελλάδα την περίοδο 1981-2014. Η συνολική περίοδος δείχνει ουδέτερη σχέση. Μια πιο προσεκτική ματιά, όμως, διακρίνει ότι αυτό οφείλεται σε δύο αντιτιθέμενες τάσεις, μίας θετικής και μίας αρνητικής.

Διάγραμμα 5.
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Μεγέθυνση, 1981-2014

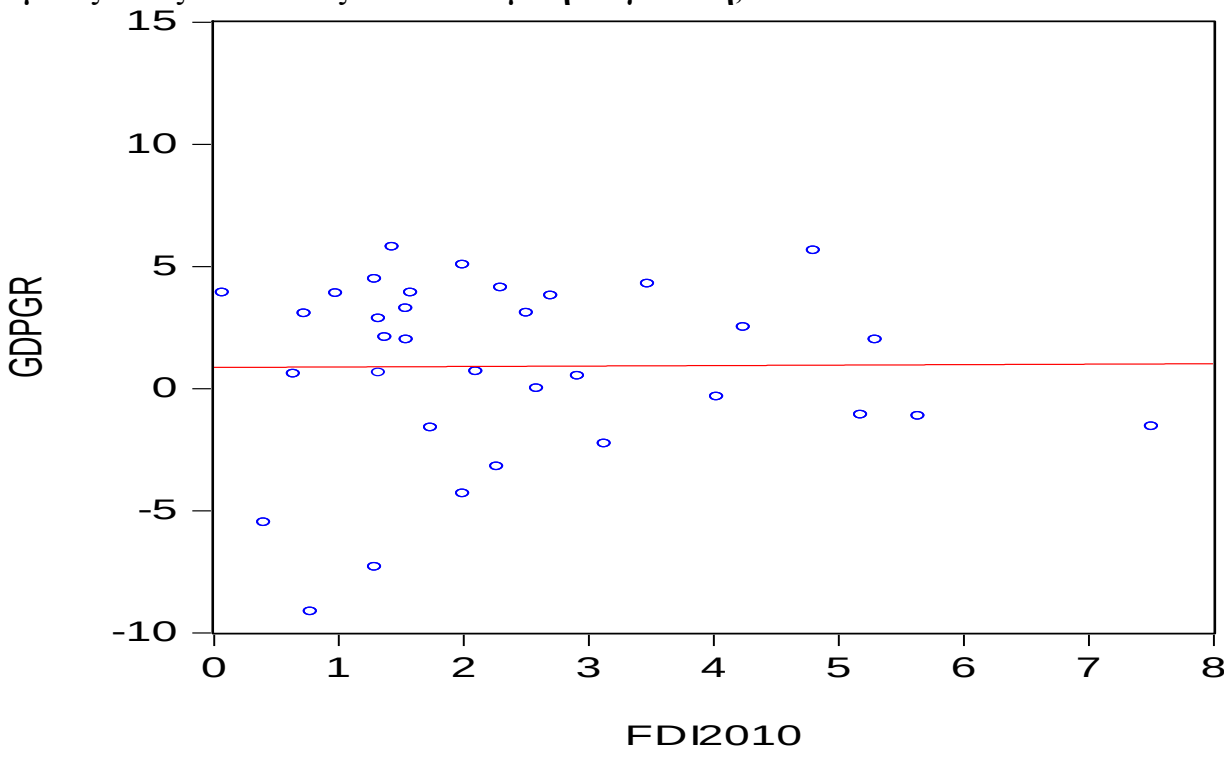

να βρει το δίκιο του. Όπως αναφέρεται παρακάτω η λύση σε ό,τι αφορά τις ΑΞΕ και τη διαφθορά των Ελλήνων δικαστών είναι απλή και άμεση εφαρμόσιμη: κατάργηση της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστικών αρχών και υπαγωγή τους σ' ένα ξένο δίκαιο· λιγότερο διαφθαρμένο.

Η χρονολογική σειρά χωρίστηκε σε δύο περιόδους: 1981-1999 και 2000-2014. Οι δύο αυτές περίοδοι σχεδόν ταυτίζονται με την προ-ευρώ και μετά-ευρώ εποχή[10]. Τα Διαγράμματα 6 και 7 δείχνουν τη σχέση ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης για τις δύο αυτές υπό-περιόδους. Η σχέση, πλέον, γίνεται πιο ξεκάθαρη. Πριν το ευρώ, η σχέση ΑΞΕ και ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ ήταν αρνητική. Στην περίοδο του ευρώ, η σχέση αυτή μετατρέπεται σε θετική.

Η θετική αυτή επίδραση ήταν ένα από τα αναμενόμενα οφέλη της εισόδου της Ελλάδος στην ευρωζώνη. Η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος και τα χαμηλά επιτόκια, που θα την συνόδευαν, θα δημιουργούσαν ιδανικές συνθήκες αύξησης της παραγωγής και της παραγωγικότητας, εκτός των άλλων, και μέσω της αύξησης των ΑΞΕ.

Δυστυχώς, οι θετικές αυτές επιδράσεις, που φαίνονται και στο Διάγραμμα 7, δεν ήταν επαρκείς για να αντισταθμίσουν τις σπατάλες του κατ' ευφημισμό λεγόμενου κοινωνικού κράτους της Ελλάδος και τις άνευ ιστορικού προηγούμενου δαπάνες για συντάξεις και μισθούς των δημόσιων υπαλλήλων (βλέπε Papanikos, 2016).

Διάγραμμα 6. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Μεγέθυνση, 1981-1999

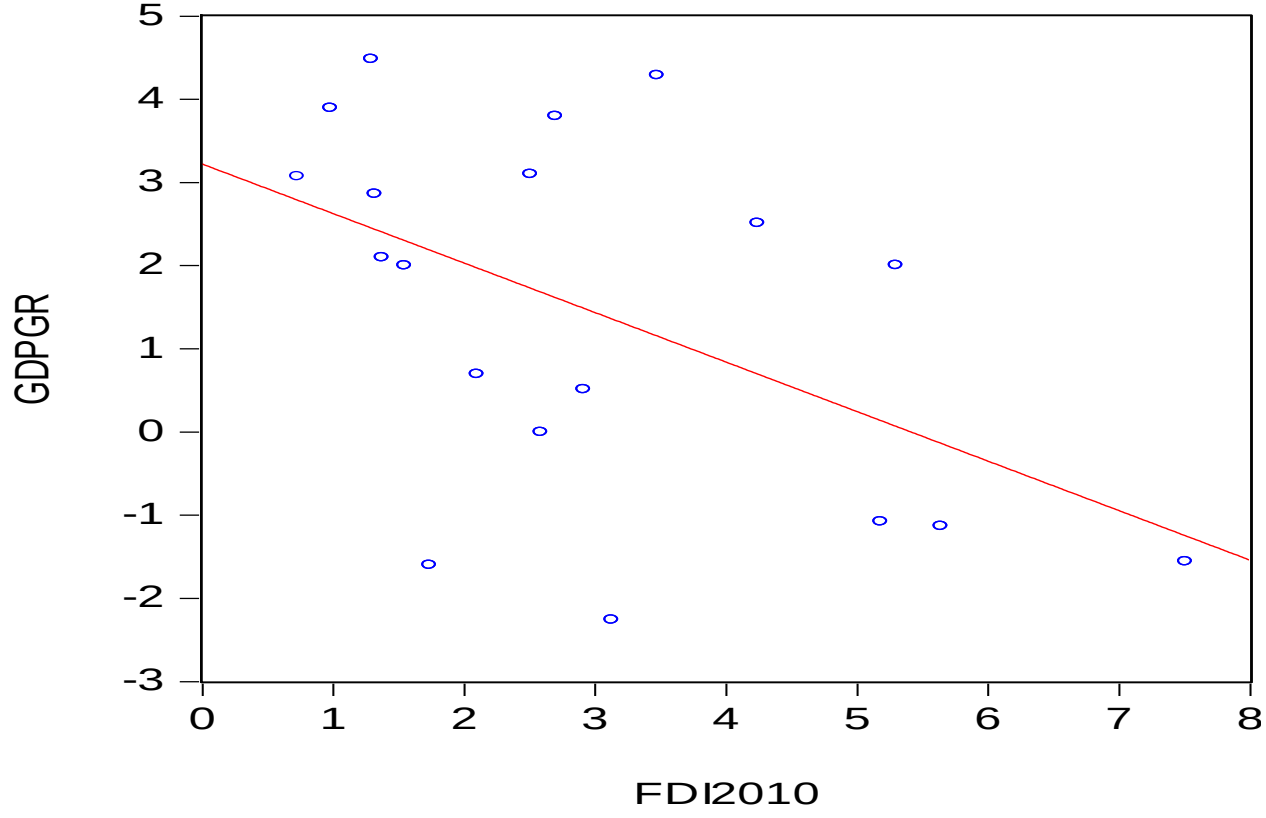

Όπως έχω εξηγήσει στο Papanikos (2015a), είναι αυτές οι κοινωνικές ομάδες, που τόσο πολύ εκμεταλλεύτηκαν τα χαμηλά επιτόκια και την σταθερότητα που τους προσέφερε το ευρώ για να

[10]Η απόφαση για την είσοδο της Ελλάδος στην ευρωζώνη λήφθηκε στο Συμβούλιο Κορυφής τον Ιούνιο του 2000.

πιέζουν το κράτος και τις εκάστοτε κυβερνήσεις να δανείζονται ασύστολα για να τους δίνουν μεγαλύτερες συντάξεις και μισθούς. Τώρα, όμως, έχουν ταξικό συμφέρον να γυρίσουν τη χώρα σε εθνικό νόμισμα, εγκαταλείποντας την ευρωζώνη.

Στο Κεφάλαιο 7 του βιβλίου μου (Παπανίκος, 2014) αναφέρω και τεκμηριώνω ότι τον ίδιο στόχο να βγάλουν την Ελλάδα από το ευρώ, αλλά για άλλους λόγους, έχει και η άρχουσα τάξη της Γερμανίας, που τόσο άξια εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών της. Και οι δύο ομάδες των Ελλήνων και των Γερμανών δεν έχουν εγκαταλείψει αυτό το στόχο εξόδου της Ελλάδος από την ευρωζώνη. Εξάλλου είναι γνωστό ότι η Γερμανία δεν καταθέτει εύκολα τα όπλα αλλά και η πολιτική δύναμη των παρασιτικών και κρατικοδίαιτων κοινωνικών ομάδων της Ελλάδος διαθέτουν την πολιτική δύναμη να οδηγήσουν τη χώρα στην καταστροφή αρκεί να μην θιγούν τα δικά τους οικονομικά συμφέροντα.

Διάγραμμα 7. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Μεγέθυνση, 2000-2014

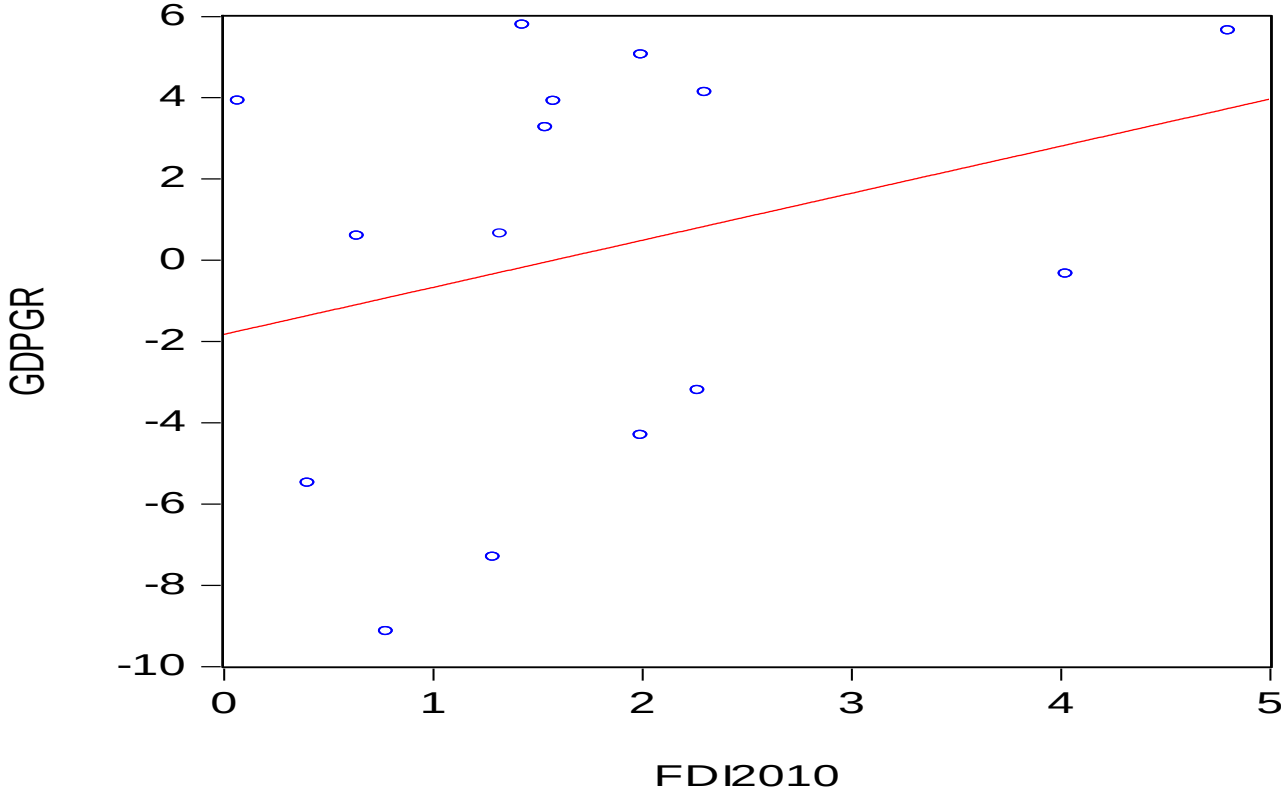

Δεν είναι επί του παρόντος η περαιτέρω διερεύνηση των αιτιών αυτών των συσχετίσεων που απεικονίζονται στα Διαγράμματα 6 & 7. Μία μελλοντική έρευνα πρέπει να αναδείξει πως το ευρώ, αν οφείλεται στο ευρώ, διαμόρφωσε συνθήκες θετικών επιδράσεων των ΑΞΕ στην ελληνική

οικονομία[11]. Με δεδομένο αυτές τις θετικές επιδράσεις ή καλύτερα τις συσχετίσεις στα χρόνια του ευρώ, γιατί δεν γίνονται περισσότερες ΑΞΕ στην Ελλάδα; Γιατί συνεχώς μειώνονται; Τα ερωτήματα αυτά εξετάζονται στο αμέσως παρακάτω μέρος της εργασίας.

4. Γιατί δεν Γίνονται Επενδύσεις στην Ελλάδα;

Το ερώτημα αυτό δεν είναι εύκολο να απαντηθεί και σίγουρα έχει πολλές διαστάσεις. Οι απαντήσεις, όμως, είναι πολύ σημαντικές για τον σχεδιασμό μιας πολιτικής προσέλκυσης εκείνων των ΑΞΕ που θα έχουν την μέγιστη θετική επίδραση στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Τρεις απλοί λόγοι μπορούν να εξηγήσουν γιατί δεν γίνονται επενδύσεις στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα:

1. Η Ελλάδα και ο λαός της δεν τις θέλουν. Τόσο απλά!
2. Οι ξένοι δεν θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα, διότι δεν τους ενδιαφέρει. Δεν τους συμφέρει οικονομικά είτε λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν στην χώρα (υποκειμενικοί λόγοι) είτε ανεξάρτητα από αυτές (αντικειμενικοί λόγοι).
3. Κάποιοι ξένοι επενδυτές θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα και επιμένουν, κυρίως οι ομογενείς επιχειρηματίες και οι κρατικές επιχειρήσεις του εξωτερικού, αλλά το εγχώριο επενδυτικό κλίμα δεν ευνοεί και τους αναγκάζει σε μεγάλες καθυστερήσεις που φθάνουν και μέχρι την εγκατάλειψη της όλης προσπάθειας για επένδυση.

Παρακάτω επιχειρείται μία περιληπτική ανάλυση των τριών αυτών λόγων, που, χωρίς αμφιβολία, αλληλοσυνδέονται. Για παράδειγμα, κάποιος ξένος επενδυτής δεν ενδιαφέρεται, διότι γνωρίζει ότι στην πραγματικότητα οι Έλληνες και η εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση δεν τις θέλουν τις ξένες επενδύσεις ή θέλουν εκείνες που μπορούν να ανεχθούν και να λειτουργήσουν με τους άτυπους κανόνες μιας διεφθαρμένης χώρας. Ο σοβαρός μεγάλος ξένος επενδυτής όταν πάει να επενδύσει σε μία χώρα θέλει να βλέπει πρόσωπα χαρούμενα και όχι βλοσυρά και κλαμένα. Απλά δεν έρχεται γιατί αισθάνεται ότι δεν είναι καλοδεχούμενος.

Η Ελλάδα και οι Έλληνες δεν θέλουν τις ΑΞΕ

Η διεθνής οικονομική βιβλιογραφία είναι πολυπληθής και δίνει επαρκή επιχειρήματα για την «αντίσταση» των λαών ενάντια στα διεθνή ιδιωτικά και κρατικά μονοπώλια και τις «ιμπεριαλιστικές» επιθέσεις των ξένων κρατικό-μονοπωλιακών επιχειρήσεων που εκμεταλλεύονται

[11] Εχω εξηγήσει αλλού (Papanikos, 2015c) ότι το ευρώ δεν είναι το πρόβλημα αλλά η υπερτίμηση του σε σχέση με εκείνη την συναλλαγματική αξία που θα έκανε την Ελλάδα πιο ανταγωνιστική, πάντα μέσα στο ευρώ.

τα φθηνά εργατικά χέρια και τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους των φτωχών χωρών. Στους πόρους συμπεριλαμβάνεται το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Σοβαροί και όχι τόσο σοβαροί επιστήμονες έκτισαν ακαδημαϊκές καριέρες επιχειρηματολογώντας με αυτό τον τρόπο. Ακόμη χειρότερα για τον κόσμο, σοβαροί και όχι τόσο σοβαροί πολιτικοί έκτισαν πολιτικές καριέρες και κρατικοδίαιτες και παρασιτικές επαγγελματικές καριέρες με ακριβώς την ίδια επιχειρηματολογία. Έγιναν υπουργοί ακόμη και πρωθυπουργοί, κοροϊδεύοντας τον κόσμο, που, έτσι και αλλιώς, του αρέσει να κοροϊδεύεται[12].

Για τους Έλληνες που σκέφτονται έτσι, και είναι πολλοί, οποιαδήποτε ΑΞΕ αποτελεί απειλή και θα πρέπει με αγώνα «λαϊκό» να αποκρουστεί ο «εισβολέας». Το ιδεολογικό αυτό επιχείρημα ενισχύεται και από πιο απτά οικονομικά συμφέροντα συγκεκριμένων κοινωνικών και οικονομικών ομάδων που έχουν ιδιοτελή συμφέρον να μην επενδύσουν οι ξένοι στην περιοχή τους και στην Ελλάδα γενικότερα. Αρκεί μια μικρή μειονότητα για να αποτρέψει ή να δυσκολέψει μία ξένη επένδυση. Μόνο μία προσφυγή στην ελληνική «δικαιοσύνη» φθάνει. Ακόμη και αν μετά από χρόνια δικαιωθεί ο ξένος επενδυτής, η επένδυση θα έχει αποτραπεί.

Η τακτική αυτή έχει διώξει πολλούς επενδυτές ή σκοπίμως καθυστερεί πολλές επενδύσεις. Για παράδειγμα, στην πρώτη κατηγορία ανήκει η επένδυση στην Οξυά στο Ιόνιο, το νησί Πάτροκλος της Αττικής, η εταιρία του Ισραήλ Plaza Center, και άλλες πολλές. Σημαντικές καθυστερήσεις σημειώνονται στην επένδυση του Ελληνικού και του Αστέρα στην Αττική, της NCH Capital στην Κασσιώπη της Κέρκυρας, στα Υδατοδρόμια, στο Γκολφ της Αφάντου στη Ρόδο, κ.λπ.

Γίνεται σαφές ότι υπάρχει ένα πρόβλημα δημοκρατικής νομιμοποίησης που μόνο τα τοπικά ή εθνικά δημοψηφίσματα μπορούν να λύσουν. Το πρόβλημα αφορά και την αρχή της επικουρικότητας, δηλαδή σε πιο επίπεδο θα ληφθεί η απόφαση: χωριό, δήμος, νομαρχία, περιφέρεια, σύνολο χώρας. Το να μην θέλει κάποιος τις ΑΞΕ δεν είναι κακό αρκεί να είναι το αποτέλεσμα μιας δημοκρατικής απόφασης του ελληνικού λαού. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα μιας μικρής μειονότητας που όμως «φωνάζει» δυνατά. Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα και η ελληνική οικονομία θα επιβιώσουν και χωρίς ΑΞΕ. Αρκεί αυτή να είναι η ξεκάθαρη βούληση της πλειονότητας του ελληνικού λαού. Στο κάτω-κάτω της γραφής, όσοι διαφωνούν μπορούν πάντοτε να ψηφίζουν με τα πόδια τους και να μετοικούν σε άλλες πολιτείες. Προσωπική μου άποψη είναι ότι η μεγάλη τάση φυγής, κυρίως νέων και άξιων, πρέπει να συνεχιστεί.

[12]Δεν είναι επί τους παρόντος η εξήγηση για την συστηματική διαχρονική κοροϊδία μέρος των ψηφοφόρων στην Ελλάδα από τους πολιτικούς της. Πάντως, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, η συμπεριφορά αυτή των ψηφοφόρων μπορεί να είναι πλήρως ορθολογική, αν αναλογιστεί κανείς ότι αποτελούν κρατικοδίαιτα παράσιτα.

Πάντως (οικονομική) ανάπτυξη χωρίς «καταστροφή» δεν γίνεται. Δυστυχώς όλα τα φουγάρα των εργοστασίων «καπνίζουν» και ρυπαίνουν ακόμη και αν η ρύπανση είναι μέσα στα επιτρεπτά όρια. Και η νόμιμη ρύπανση παραμένει ρύπανση και βλάπτει το ίδιο. Κανείς δεν θέλει σπίτι κοντά σε εργοστάσια που ρυπαίνουν ακόμη και αν η ρύπανση είναι νόμιμη.

Πάντως, ανάπτυξη χωρίς καταστροφή δασών και γενικότερα του περιβάλλοντος δεν γίνεται. Δάση θα κοπούν. Αυτό είναι προτιμότερο από το να καίγονται τα δάση για να κτιστούν κάθε είδους παράνομων κατοικιών που εκ των υστέρων πάντοτε νομιμοποιούνται. Όσοι είναι ενάντια, ας προσπαθήσουν να ζήσουν χωρίς τα προϊόντα που παράγονται από τα μεταλλεία, τα καπνίζοντα φουγάρα και από το κόψιμο των δασών. Αν κανείς δεν ζητάει χρυσό, τα μεταλλεία χρυσού θα κλείσουν. Φυσικά και μπορεί να υπάρχει ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, αλλά, με αυτό ως αφορμή, δεν μπορούν μειονότητες, αν είναι μειονότητες, να επιβάλλουν την οικονομική υστέρηση της χώρας.

Το συμπέρασμα είναι να αποφασίσει η Ελλάδα και οι Έλληνες αν θέλουν μεγάλες και σοβαρές ΑΞΕ. Ο τρόπος προσέλκυσης τους είναι συγκεκριμένος και καλά παραδείγματα πολύ αναπτυγμένων χωρών υπάρχουν για να καθοδηγήσουν μια τέτοια προσπάθεια. Αναπτυγμένες χώρες που πρωτοπορούν στην προσέλκυση ΑΞΕ, πρωτοπορούν επίσης στο ύψος των εργατικών απολαβών, στην ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και παιδείας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι ξένοι δεν θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα

Και αυτή η βιβλιογραφία είναι πολυσχιδής και πολυάριθμη που εξηγεί γιατί οι ξένοι επενδυτές δεν θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα. Ο Davidson (1980), σε μία πολυδιαβασμένη μελέτη, παραθέτει τέσσερις λόγους για τους οποίους γίνεται μία επένδυση σε μία οικονομία:

1. Το μέγεθος και η ανάπτυξη μιας αγοράς.
2. Δασμολογικά και μη δασμολογικά εμπόδια, κόστος εισροών και την γεωγραφική εγγύτητα της χώρας που θα γίνει η επένδυση.
3. Το νομικό (θεσμικό), πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής.
4. Η ομοιότητα της χώρας υποδοχής με τη χώρα των ξένων επενδυτών.

Με πολύ απλά λόγια, οι ξένοι επενδυτές μπορεί να αποφεύγουν την Ελλάδα για αντικειμενικούς λόγους (π.χ. πολύ μικρό μέγεθος αγοράς) ή για υποκειμενικούς λόγους (π.χ. οι νόμοι στην Ελλάδα εφαρμόζονται κατά περίπτωση και η απονομή της δικαιοσύνης καθυστερεί αδικαιολόγητα). Θεωρούν, δηλαδή ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που δεν συμφέρει να επενδύσουν.

Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στις πιο διαφθαρμένες χώρες της Ευρώπης και με χαρακτηριστικά που δεν ευνοούν τις επενδύσεις. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, ο μόνος τρόπος να έχει

κανείς **αποτέλεσμα** είναι να «λαδώσει» το οποίο προστίθεται στο κόστος της επένδυσης, καθιστώντας κάποιες μη αποδοτικές και τις περισσότερες απραγματοποίητες (οικονομικά ασύμφορες)[13].

Όμως, οι σημαντικοί επενδυτές αποφεύγουν να εμπλέκονται σε τέτοιες καταστάσεις διαφθοράς, όχι μόνο λόγω εντιμότητας, αλλά και από απλό εγωισμό. Δεν καταδέχονται να «λαδώσουν» το κάθε παράσιτο και κρατικοδίαιτο απατεώνα της Ελλάδος. Φυσικά, αυτό αφορά τους σοβαρούς και μεγάλους επενδυτές. Διεφθαρμένες χώρες, όπως η Ελλάδα, προσελκύουν και διεφθαρμένους επενδυτές. Απατεώνες θα ενδιαφέρονται πάντοτε, διότι η Ελλάδα μέσω των επιδοτήσεων και της δυνατότητας υπερτιμολογήσεων θα ελκύει επενδυτικά παράσιτα και «τρωκτικά», ελληνικά και ξένα[14]. Συνήθως αυτοί οι «επενδυτές» συνεργάζονται με αυτόχθονα παράσιτα και «τρωκτικά». Τα τελευταία μάλιστα είναι υπέρ των ΑΞΕ με την προϋπόθεση ότι αυτοί οι ίδιοι θα διαδραματίζουν το ρόλο του μεσάζοντα, δηλαδή θα αναλάβουν το «λάδωμα» είτε ως σύμβουλοι είτε ως συνεργαζόμενοι «επιχειρηματίες». Δεν είναι καθόλου τυχαίο που ξένοι επενδυτές συνεργάζονται με εγχώριες επιχειρήσεις και εγχώριους «επιχειρηματίες».

Το ότι η Ελλάδα δεν αποτελεί ελκυστικό τόπο ΑΞΕ φαίνεται και από το πόσες επιχειρήσεις συμμετέχουν σε διαγωνισμούς αποκρατικοποιήσεων. Με το ζόρι βρίσκεται ένας επενδυτής και αυτό μετά από πολλά παρακάλια από τους εκάστοτε Πρωθυπουργούς της χώρας. Κατά κανόνα αυτοί οι επενδυτές είναι δημόσιες επιχειρήσεις ξένων κρατών που θέλουν εγγυήσεις τόσο για τις επενδύσεις τους όσο και για το περιθώριο κέρδος τους. Τυπικό παράδειγμα αποτελεί η τελευταία μεγάλη αποκρατικοποίηση του ΟΛΠ. Γιατί άραγε μόνο η COSCO υπέβαλε προσφορά; Γιατί οι άλλες πέντε μεγάλες εταιρίες που ενδιαφέρθηκαν το 2014 αρνήθηκαν να συμμετέχουν; Θα είχε ενδιαφέρον, όχι μόνο επιστημονικό, να διερευνηθεί το θέμα αυτό.

Στην περίπτωση ξένων κρατικών επιχειρήσεων, αν μία χώρα υποδοχής τέτοιων επενδύσεων, αθετήσει τους όρους, τότε θα έχει να κάνει με ένα ολόκληρο κράτος που συνήθως είναι πολύ ισχυρότερο και ικανό να επιβάλλει τους όρους της συμφωνίας με κάθε είδους διπλωματία, ακόμη και της φημισμένης *gunboat diplomacy*. Για παράδειγμα, την επομένη των εκλογών του Ιανουαρίου 2015, ο πρεσβευτής της Κίνας στην Αθήνα επισκέφτηκε τον νεοεκλεγέντα πρωθυπουργό της Ελλάδος να του θυμίσει ή να του διδάξει τι σημαίνει *gunboat diplomacy*. Εκ των επακολουθη-

[13]Βλέπε την εξαιρετική ανάλυση των Hallward-Driemeier & Pritchett (2015) για το πως γίνονται οι δουλειές σε αυτές τις χώρες, στις οποίες κανόνες και νόμοι παραβιάζονται κατά το δοκούν.

[14]Οι ξένοι αξιωματούχοι γνωρίζουν καλά τη διαπλοκή και τη διαφθορά της Ελλάδος. Στην πρόσφατη επίσκεψή του στην Ελλάδα (18 Απριλίου 2016), ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα απασχόλησης, ανάπτυξης επενδύσεων και ανταγωνιστικότητας, κ. Γίρκι Κατάινεν, μιλώντας στη Βουλή ανέφερε ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων μπορεί να χρηματοδοτήσει επενδυτές χωρίς να υπάρχει έγκριση του ελληνικού δημοσίου. Παρακάτω προτείνω μία γενίκευση αυτής της παράκαμψης του ελληνικού δημοσίου.

σάντων, συμπεραίνουμε ότι ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος μαθαίνει γρήγορα την τέχνη της διεθνούς διπλωματίας. Και η πρόσφατη κωμωδία της κύρωσης της συμφωνίας που υπογράφτηκε με την COSCO στις 8 Απριλίου 2016 από την Βουλή των Ελλήνων δείχνει την έλλειψη κάθε ίχνους σοβαρότητας από Υπουργούς και τον ίδιο τον Πρωθυπουργό. Η επιστολή της COSCO (29 Ιουνίου 2016) δείχνει στην πράξη τι σημαίνει σήμερα *gunboat diplomacy*. Ο Πρωθυπουργός της χώρας παρεδόθη αμέσως στις «κανονιές» των «πλοίων» της COSCO.

Το πρόβλημα δεν είναι τόσο η γραφειοκρατία, αλλά η αβεβαιότητα του χρονικού διαστήματος που απαιτείται για να αρχίσει να υλοποιείται η όποια επένδυση. Ένας σοβαρός επενδυτής θέλει να είναι ξεκάθαροι οι κανόνες του *επενδύειν* και *επιχειρείν*. Για κάθε χώρα, ο επενδυτής αναζητά λεπτομερείς πληροφορίες από συγκεκριμένες πηγές που τις θεωρεί αξιόπιστες. Η πιο διαδομένη πηγή είναι η Παγκόσμια Τράπεζα που διενεργεί τακτικές επισκοπήσεις με τον τίτλο *Doing Business*. Η κάθε χώρα αξιολογείται σύμφωνα με διάφορα κριτήρια που ομαδοποιούνται σε 10 δείκτες για τον υπολογισμό ενός μέσου όρου κατάταξης των χωρών. Σύμφωνα με αυτόν, η Ελλάδα, το 2016, κατετάγη 60^{η} που δεν είναι κακή επίδοση. Όμως, σε δύο επιμέρους δείκτες από τους 10, η κατάταξη της Ελλάδος ήταν 144^{η} (registering property) και 132^{η} (enforcing contracts) αντίστοιχα που είναι χείριστες επιδόσεις. Αυτές τις «επιδόσεις» βλέπουν οι ξένοι μεγάλοι σοβαροί επενδυτές και φεύγουν μακριά.

Οι ξένοι ενδιαφερόμενοι παρακολουθούν και την πορεία εκείνων των τολμηρών ξένων επενδυτών που ενδιαφέρθηκαν και ξεκίνησαν τη διαδικασία επένδυσης στην Ελλάδα που στην πλειονότητα τους δεν τελεσφόρησαν ή και αν προχώρησαν συνάντησαν και συναντούν τεράστιες δυσκολίες. Η εταιρία Eldorado Gold (ελληνικός χρυσός) είναι η καλύτερη «διαφήμιση» για να μην έρθουν ΑΞΕ στην Ελλάδα.

Μια απλή επένδυση χρειάζεται χρόνια για να αρχίσει να υλοποιείται. Οι καθυστερήσεις είναι απρόβλεπτες. Δημιουργείται αρνητική δημοσιότητα που αποτρέπει κάθε σοβαρό μεγάλο ξένο επενδυτή. Πάντως, την πιο αρνητική δημοσιότητα δημιουργούν οι σε τακτά χρονικά διαστήματα αναγγελίες Πρωθυπουργών, Υπουργών και άλλων «αρχόντων» για την εκμετάλλευση των ελληνικών νησιών και άλλων «φιλέτων» όπως αποκαλούνται. Δυστυχώς, με τα χρόνια και τα καλύτερα φιλέτα σαπίζουν.

Ο κ. Σαμαράς το 2012 σε συνέντευξή του στην εφημερίδα Le Monde ανακοίνωνε ότι νησιά όπως οι Φλέβες (τις κατονόμασε) θα διατεθούν για τουριστική ανάπτυξη, ανακοινώνοντας και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Ισραήλ. Το Bloomberg το συνέχισε ως είδηση με συνέντευξη του τότε επικεφαλής του ΤΑΙΠΕΔ κ. Ανδρέα Ταπραντζή. Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 2016, ο Υπουργός Άμυνας κ. Καμμένος ανακοινώνει ότι οι Φλέβες αποτελούν το μήλο της έριδος ξένων επενδυτών και οι Ελληνικές Ένοπλες δυνάμεις θα το δώσουν προς αξιοποίηση. Ευτυχώς για τους ίδιους που δεν

υποσχέθηκαν ότι θα κόψουν τις φλέβες τους, αν δεν γίνει η επένδυση στις Φλέβες. Τη σκυτάλη έχει πάρει για το καλά ο Αναπληρωτής Υπουργός κ. Μάρδας όπου κάθε τόσο ανακοινώνει διάφορα σχέδια επενδύσεων σε νησιά ή βρίσκει επενδυτές ανάμεσα στους πρόσφυγες που έχουν καταφύγει στην Ελλάδα. Τελικά η «βλακεία» είναι ανίκητη!

Αλλά και οι δήμαρχοι δεν πάνε πίσω. Ο Δήμαρχος Μαραθώνα σε «βαρυσήμαντη» συνέντευξη του στην *Εφημερίδα των Συντακτών* (12 Απριλίου 2016), που την έκανε και πρωτοσέλιδη, ανακοίνωσε ότι η περιοχή του Σχινιά θα γίνει «Λας Βέγκας» από κινέζους επενδυτές. Το διαδίκτυο είναι γεμάτο με παραδείγματα τέτοιων ανακοινώσεων, στα ελληνικά και αγγλικά. Αυτά βλέπουν οι σοβαροί μεγάλοι ξένοι επενδυτές και δεν εκδηλώνουν κανένα ενδιαφέρον. Γελάνε μάλιστα με την προσπάθεια του πρωθυπουργού της χώρας να φέρει επενδυτές δίνοντας συνεντεύξεις στα διεθνή μέσα όπως το CNN ή συμμετέχοντας σε διεθνή φόρα όπως το Νταβός. Το ό,τι γελάνε σε βάρος του δεν είναι το πρόβλημα. Εκθέτει όμως τη χώρα και αυτό είναι πρόβλημα. Η σιωπή είναι χρυσός ιδιαιτέρως όταν είσαι αστοιχείωτος!

… Κάποιοι επενδυτές ενδιαφέρονται

Παρ' όλα αυτά, κάποιοι σοβαροί ξένοι επενδυτές και όχι απατεώνες θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα. Αυτοί, κυρίως, είναι ομογενείς επιχειρηματίες του εξωτερικού που θέλουν να επενδύσουν λόγω της πολιτισμικής τους συνάφειας (cultural affinity) με την Ελλάδα. Επίσης, ενδιαφέρονται και κρατικές επιχειρήσεις άλλων χωρών και σοβαρά μεγάλα χρηματοδοτικά ταμεία, διότι εξασφαλίζουν μονοπωλιακές εξυπηρετήσεις και συνεπώς εγγυημένη κερδοφορία.

Σχεδόν όλες οι ΑΞΕ που επιχειρούνται στην Ελλάδα συνδέονται με τις δύο αυτές κατηγορίες επενδύσεων. Η COSCO είναι μία κρατική κινέζικη επιχείρηση. Η Fraport ανήκει κατά σχετική πλειοψηφία στο γερμανικό δημόσιο (κρατίδιο Hesse). Έλληνες του εξωτερικού εμπλέκονται σε άλλες ΑΞΕ όπως ο Λάτσης στην επένδυση του Ελληνικού, ο ομογενής επιχειρηματίας Μερκούρης Αγγελιάδης στο Γκολφ Αφάντου της Ρόδου και άλλοι πολλοί. Αναφέρω αυτές τις δύο διότι είναι στην επικαιρότητα.

Τέλος να αναφερθεί και η μεγάλη και σημαντική επένδυση του αείμνηστου, ηρωικού θα πρόσθετα, «Καπετάν Βασίλη Κωνσταντακόπουλο», που, μετά από δύο και πλέον δεκαετίες, κατάφερε να βάλει με το *Costa Navarino* την Καλαμάτα στην πρωτοπορία των αυξήσεων ξένων αεροπορικών αφίξεων. Η επένδυση αυτή αποτελεί διδακτικό εργαλείο για το σχεδιασμό μιας πολιτικής προσέλκυσης μεγάλων σοβαρών επενδύσεων, χρήσιμων για την χώρα. Η προσέλκυση επενδύσεων είναι το αντικείμενο του επόμενου μέρους της εργασίας.

5. Τι Απαιτείται για να Πραγματοποιηθούν Χρήσιμες ΑΞΕ στην Ελλάδα;

Η απάντηση είναι πολύ απλή. Ρώτα τους σοβαρούς επενδυτές, δηλαδή αυτούς που έχουν κάνει ή κάνουν τις μεγάλες επενδύσεις στον κόσμο. Θα σου πουν τι θέλουν. Με την μορφή των βημάτων, ένα σοβαρό σχέδιο προσέλκυσης ΑΞΕ απαιτεί τρία βήματα, όπως περιγράφονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Τρία Βήματα για να Γίνουν Επενδύσεις στην Ελλάδα

Βήμα	Περιγραφή	Έτη
1ο	Οριοθέτηση τουλάχιστον δύο μεγάλων τμημάτων γης (π.χ. 10 χιλιάδων στρεμμάτων και πάνω) σε κάθε μία από τις περιφέρειες ή τους νομούς της χώρας. Η μία θα είναι η ομορφότερη περιοχή της περιφέρειας (νομού) για να αξιοποιηθεί ως τουριστική μονάδα (θα καταστραφεί δηλαδή) και η άλλη σε οποιοδήποτε μέρος που μπορεί να αξιοποιηθεί ως αγροτοκτηνοτροφική επιχειρηματική μονάδα.	2
2ο	Θα δημιουργηθεί ομάδα πολιτών φίλων της κάθε επένδυσης ξεχωριστά, οι οποίοι θα ***υποστηρίζουν*** σθεναρώς τέτοιες επενδύσεις. Η ομάδα αυτή θα προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στην Αρχαιολογία, στην Πολεοδομία, στο Δασαρχείο και σε όποιον άλλον «λαδώνεται» και θα ζητούν να **ΜΗΝ** γίνουν αυτές οι επενδύσεις.	10
3ο	Όταν ληφθεί η τελική απόφαση να γίνει η επένδυση και κανείς άλλος δεν θα μπορεί να τις προσβάλει δικαστικά πλέον, θα απευθυνθεί κάλεσμα, με σειρά προτεραιότητας, σε μεγάλους ξένους επενδυτές (κατά προτίμηση ελληνικής καταγωγής[15]), που έχουν την έδρα τους στις οικονομικά, κοινωνικά και εργασιακά πιο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου[16]. Η γη θα τους δοθεί δωρεάν και θα ισχύει το δίκαιο των 10 λιγότερο διαφθαρμένων χωρών του κόσμου συμπεριλαμβανομένου και του εργατικού δικαίου αυτών των χωρών π.χ. Ελβετίας, Δανίας, Καναδά, Φινλανδίας, Σουηδίας κ.λπ.	3-8

Υποθέτω δύο παραδείγματα επενδύσεων που νομίζω ότι η Ελλάδα έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα: τουριστικές και αγροτοκτηνοτροφικές επενδύσεις[17]. Ο σχεδιασμός θα αφορά την

[15]Για παράδειγμα, δύο ελληνικής καταγωγής επιχειρηματίες κατατάσσονται στους 50 πλουσιότερους των ΗΠΑ που πήγαν ως μετανάστες: ο Τζον Κατσιματίδης και ο Σ. Ντιν Μητρόπουλος. Ο πρώτος ασχολείται και με τις δύο δραστηριότητες που αναφέρονται: τουρισμό και τρόφιμα.

[16]Κατά προτίμηση από τις Σκανδιναβικές χώρες, την Ελβετία, τον Καναδά και φυσικά από τις χώρες της ευρωζώνης. Για λόγους συμβολικούς, θα άφηνα έξω τους ξένους επενδυτές από τις ΗΠΑ και την Γερμανία, αλλά όχι τους Έλληνες αυτών των χωρών.

[17]Στο βιβλίο μου αναλύω με κάθε λεπτομέρεια αυτά τα παραδείγματα (βλέπε Παπανίκος, 2014). Σε κάθε περίπτωση το είδος της επένδυσης το προσδιορίζει αυτός που βάζει τα λεφτά του, δηλαδή ο ίδιος ο επενδυτής.

επόμενη εικοσαετία που θα αρχίσει να μετράει από σήμερα. Το χρονικό αυτό διάστημα είναι επαρκές για να αρθούν όλα τα συνταγματικά και νομικά κωλύματα της οποιαδήποτε επένδυσης.

Οι επενδυτές θέλουν γη, πολύ μεγάλη γη, στην οποία **δεν** θα έχει αρμοδιότητα η ελληνική εκτελεστική και δικαστική εξουσία. Γη που θα παραχωρηθεί δωρεάν και θα ισχύει το δίκαιο μιας χώρας που ανήκει στις 10 λιγότερο διαφθαρμένες χώρες του κόσμου. Το δίκαιο αυτό θα περιλαμβάνει και τα εργατικά δικαιώματα και τους μισθούς αυτών των λιγότερων διαφθαρμένων χωρών π.χ. Ελβετίας, Δανίας, Καναδά, Φινλανδίας, Σουηδίας κ.λπ.

Δεν θα υπάρχει καμία φορολογική διευκόλυνση ή επιδότηση από το ελληνικό κράτος. Σε κάθε σύμβαση θα υπάρχει ρήτρα που θα αναφέρει και θα δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη ότι όταν η Ελλάδα καταφέρει να καταταγεί στον κατάλογο των 10 λιγότερων διαφθαρμένων χωρών θα επανακτηθεί η εθνική κυριαρχία επί των ξένων επενδύσεων. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος. Διαφορετικά οι επενδύσεις, που χρειάζεται η χώρα, δεν θα γίνουν. Αν τα παραπάνω δεν είναι σύμφωνα με το Σύνταγμα, ας αλλάξει το Σύνταγμα. Τα 20 χρόνια φθάνουν και γι' αυτό.

Πολύ συχνά προτείνεται, από όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης αλλά και της κυβέρνησης, η άμεση καταπολέμηση της διαφθοράς, της διαπλοκής, της φοροδιαφυγής, της γραφειοκρατίας κ.λπ. Υπόσχονται αλλαγή του κράτους ή όποια άλλη λέξη του συρμού χρησιμοποιούν για να «πουλήσουν» τις υποσχέσεις τους. Για λόγους που έχω εξηγήσει αλλού (Papanikos 2015b) και αφορά το φορολογικό σύστημα της Ελλάδος, η καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ελλάδα είναι οικονομικά ασύμφορη και γι' αυτό απραγματοποίητη, με ή χωρίς την καλή θέληση των κυβερνόντων. Απλά η φοροδιαφυγή δεν πολεμιέται με το κυνήγι της διαφυγής αλλά με την κατάργηση του ΦΠΑ και του φόρου εισοδήματος από κάθε πηγή. Ο φόρος επί του πλούτου, όπως ο ΕΝΦΙΑ, είναι ο πιο δίκαιος φόρος που κανείς δεν μπορεί να αποφύγει.

Σε ό,τι αφορά τις ΑΞΕ, η μόνη λύση για την προσέλκυση επενδύσεων είναι η κατάργηση της λεγόμενης εθνικής κυριαρχίας, που, στην ουσία, είναι η κυριαρχία, αιώνες τώρα, των παρασιτικών και κρατικοδίαιτων ελληνικών κοινωνικών κρατικοδίαιτων και παρασιτικών τάξεων. Είναι η κρατική κυριαρχία τους που διαφθείρει την εκτελεστική και την δικαστική εξουσία, χωρίς μεγάλο κόπο είναι αλήθεια, καταπιέζοντας τον φτωχό λαό, αλλά και τους γνήσιους (μη κρατικοδίαιτους και μη παρασιτικούς) επιχειρηματίες που δεν έχουν πολιτική δύναμη. Σε πολλές δε περιπτώσεις, παρασύρουν τον λαό για να εξυπηρετήσουν τα δικά τους καθαρά ιδιοτελή συμφέροντα[18]. Για αυτό ελληνικές και ξένες προτροπές να δημιουργηθεί ένα μη διαφθαρμένο κράτος είναι χωρίς αντίκρισμα.

[18]Με δεδομένο ότι αυτό θα είναι λαϊκή απόφαση μέσω δημοψηφίσματος ή εκλογής ενός κόμματος που θα στηρίζει μία τέτοια προσέγγιση, τότε συνθηματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η παραχώρηση «εθνικής κυριαρχίας» ή ελληνικής κρατικής κυριαρχίας θα διασφαλίσει την «λαϊκή κυριαρχία».

Σε συνέντευξή της (βλέπε ΤΟ ΒΗΜΑ, 1 Νοεμβρίου 2015), η Επίτροπος για το ΕΣΠΑ, κα Κορίνα Κρέτσου, προτρέπει στους Έλληνες να «φτιάξουν το κράτος για να σταματήσει η διαφθορά στα έργα» και συνεχίζει ότι «τα χρήματα των διαρθρωτικών ταμείων θα πιάσουν τόπο μόνο αν η Ελλάδα πραγματοποιήσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις». Το ελληνικό κράτος δεν θέλει μεταρρύθμιση, θέλει κατάργηση. Η αντικατάσταση του από ξένες αρχές, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις ΑΞΕ, είναι μία καλή λύση προς αυτή την κατεύθυνση. Σε ό,τι αφορά το ΕΣΠΑ θα πρέπει να καταργηθεί και να επιστραφούν τα χρήματα στους Ευρωπαίους φορολογούμενους για δύο λόγους. Πρώτον, η Ελλάδα έχει υψηλότερο από τον απαιτούμενο ελάχιστο μέσο εισόδημα για να δικαιούται ενισχύσεις από τον Ευρωπαϊκό προϋπολογισμό αν ληφθεί υπόψη η παραοικονομία όλων των χωρών της Ένωσης. Απλά δεν τα δικαιούται τα χρήματα. Δεύτερον και σημαντικότερο, τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης αποτελούν τροχοπέδη στην υγιή (διαρκή, βιώσιμη κ.λπ.) οικονομική ανάπτυξη της χώρας διότι ενισχύουν το κρατικοδίαιτο και παρασιτικό μοντέλο ανάπτυξης και διώχνουν τους υγιείς επενδυτές.

Οι πρόσφατες εξελίξεις είναι ραγδαίες. Η συμφωνία της κυβέρνησης για την παραχώρηση για 99 χρόνια περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου σε ένα φορέα, που, άμεσα ή έμμεσα, θα ελέγχεται από την τρόικα είναι προς την σωστή κατεύθυνση. Σε αυτό το ταμείο μπορεί να εκχωρηθούν και οι 100 αυτές εκτάσεις που προτείνονται εδώ. Δεν είναι η καλύτερη δυνατή διευθέτηση σε ό,τι αφορά την παραχώρηση ελληνικής κρατικής κυριαρχίας διότι δεν είναι πλήρης αφού ακόμη θα υπάρχει η συμμετοχή της ελληνικής κυβέρνησης. Η συμμετοχή αυτή πρέπει να εξαλειφθεί πλήρως αν το ζητούμενο είναι μία οικονομική ανάπτυξη που θα είναι προς το συμφέρον του μη παρασιτικού και μη κρατικοδίαιτου ελληνικού λαού. Η πλήρης παραχώρηση της εθνικής ή καλύτερα της ελληνικής κρατικής κυριαρχίας εγγυάται την λαϊκή κυριαρχία!

Συμπεραίνοντας αυτό το μέρος της εργασίας, η πρόκληση για όποιον ενδιαφέρεται να προσελκύσει χρήσιμες ΑΞΕ στην Ελλάδα είναι να (α) πείσει τους Έλληνες για τη χρησιμότητα των ΑΞΕ, κυρίως των μεγάλων επενδύσεων με ό,τι αυτό συνεπάγεται (β) να κεντρίσει το ενδιαφέρον εκείνων των επενδυτών που με την τρέχουσα κατάσταση δεν ενδιαφέρονται, διότι ανήκουν στην ομάδα των χρήσιμων επενδυτών και (γ) να εκμεταλλευθούν, όπως έχουν κάνει πολλές άλλες χώρες, το αναξιοποίητο φυσικό και κυρίως «ανθρώπινο» κεφάλαιο των ομογενών επιχειρηματιών του εξωτερικού.

Τα τρία βήματα του Πίνακα 1 θα πείσουν και τον πιο δύσπιστο ξένο επενδυτή, ιδιαιτέρως, όμως, των ελλήνων επιχειρηματιών του εξωτερικού. Αυτό θέλουν οι σοβαροί ξένοι επενδυτές και αυτό πρέπει να θέλουν οι μη παρασιτικοί και οι μη κρατικοδίαιτοι Έλληνες. Μία καλή αρχή θα ήταν η κατάργηση κάθε ελληνικού κρατικού και περιφερειακού οργανισμού που σκοπό έχει να προσελκύσει ΑΞΕ.

Τα πλεονεκτήματα για την μακροοικονομία θα ήταν σημαντικά. Αν ισχύσει η πρόταση μου για την κατάργηση κάθε φορολογίας και η αντικατάσταση της μόνο με την φορολόγηση του πλούτου, τότε οι 100 τέτοιες μεγάλες επενδύσεις σε όλη τη χώρα (2 σε κάθε νομό) θα λύσουν το πρόβλημα του ελληνικού κρατικού προϋπολογισμού. Θα δημιουργηθούν επενδύσεις πλέον των 100 δισεκατομμυρίων ευρώ που μακροχρόνια (20 χρόνια) θα διπλασιάσει την σημερινή αξία του παγίου κεφαλαίου της ελληνικής οικονομίας. Η φορολόγηση αυτού του πλούτου, όπως εξηγώ αναλυτικά στην μελέτη που εκπόνησα για τον Γερμανικό Ινστιτούτο Οικονομικής Έρευνας DIW (βλέπε Papanikos, 2015b), θα λύσει το πρόβλημα των κρατικών εσόδων και της φοροδιαφυγής.

6. Ο Ελληνικός Κρατικός Οργανισμός για τις Επενδύσεις Πρέπει να Κλείσει

Η πιστή εφαρμογή των τριών βημάτων του Πίνακα 1 καθιστά περιττό οποιοδήποτε φορέα προσέλκυσης επενδύσεων. Στην Ελλάδα, από τότε που ιδρύθηκε ο κρατικός φορέας προσέλκυσης επενδύσεων το 1996, άρχισαν να μειώνονται οι ξένες επενδύσεις. Όσα ονόματα και αν αλλάξει[19], ο ελληνικός κρατικός φορέας «προσέλκυσης» επενδύσεων πρέπει να κλείσει.

Έχουν δε ενδιαφέρον οι επίσημες ανακοινώνεις του για την πορεία των επενδύσεων. Στον διαδικτυακό τους τόπο, χωρίς ημερομηνία ανάρτησης, έχουν πολυσέλιδη αναφορά στις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις[20]. Στην πρώτη σελίδα αναλύουν ένα διάγραμμα των συνολικών και καθαρών εισροών ΑΞΕ που αναπαράγεται εδώ ως Διάγραμμα 8.

Γράφουν επί λέξει: *«… οι επιδόσεις της χώρας στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων ήταν αρκετά ικανοποιητικές κατά το 2014»* και αμέσως παρακάτω σημειώνουν *«Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, που στην ουσία αντικατοπτρίζουν την πραγματική επίδοση της χώρας στην προσέλκυση επενδύσεων, σημείωσαν το 2014 μια μείωση σε σχέση με το 2013, κατά 35,3%. Ωστόσο σε σχέση με το έτος 2012 παραμένουν αυξημένες κατά 11,9%»*.

Οι αριθμοί ποτέ δεν λένε ψέματα. Οι άνθρωποι λένε ψέματα χρησιμοποιώντας (παραποιώντας) αριθμούς. Θεωρούν δηλαδή ότι μία πτώση της τάξης του 35,3% ήταν αρκετά ικανοποιητική για το 2014[21]. Για να βγάλουν κάτι το θετικό το συγκρίνουν με το 2012 που ήταν η μικρότερη επίδοση της περιόδου αναφοράς τους.

Με άλλα λόγια, **το 2014 ήταν η δεύτερη χειρότερη επίδοση στην προσέλκυση επενδύσεων**. Και για αυτό πανηγυρίζουν. Εκτός και αν πανηγυρίζουν για την αύξηση της κρατικής

[19]Ξεκίνησε ως ΕΛΚΕ το 1996, έγινε *Invest in Greece* το 2009 και από το 2014 *Enterprise Greece*. Αλλάζει ο Μανωλιός και βάζει τα ρούχα του αλλιώς.

[20]http://www.enterprisegreece.gov.gr/gr/h-ellada-shmera/giati-ellada/ksenes-ameses-ependyseis

[21]Στην πραγματικότητα η πτώση είναι ελαφρώς μικρότερη (33,8%), αν ληφθεί υπόψη η ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο και ο αποπληθωρισμός του 2014 σε σχέση με το 2013.

επιχορήγησης που έλαβαν το 2014 που ανήλθε σε 6,2 εκατομμύρια ευρώ από 1,8 εκατομμύρια που ήταν το 2013 δηλαδή αυξήθηκε κατά 244%. Κάπως έπρεπε να τη δικαιολογήσουν αυτή την αύξηση της επιχορήγησης.

Διάγραμμα 8. Συνολικές και Καθαρές Εισροές ΑΞΕ

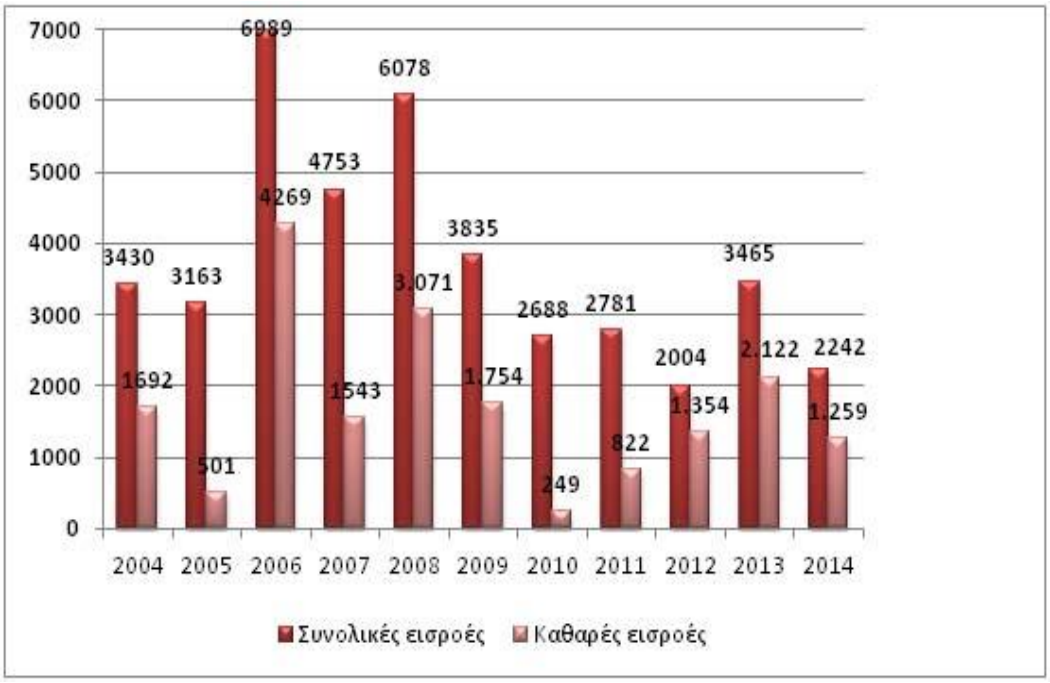

Την επίδοση του κρατικοδίαιτου και παράσιτου αυτού κρατικού φορέα περιγράφουν, κατά τον καλύτερο τρόπο, η οικονομική εφημερίδα *Financial Times*, που, ειρήσθω εν παρόδω, διαβάζεται από σοβαρούς μεγάλους ξένους επιχειρηματίες που κάνουν επενδύσεις σε πολλές χώρες. Έγραφαν, λοιπόν, οι *Financial Times* στις 31 Ιουλίου 2015 τα εξής:

> «In the whole of 2014, there were 19 recorded projects for $583m — a sizeable drop from 2013 when Greece attracted 36 projects totaling $3bn. **Last year was the first year since 2005 in which greenfield capital investment dropped** below the $1bn mark. Every indication is that 2015 will follow suit» (Προστέθηκαν τα έντονα γράμματα)

Δηλαδή τη χειρότερη χρονιά του 2014, ο κρατικός οργανισμός επενδύσεων την περιγράφει ως αρκετά ικανοποιητική. Ο φορέας αυτός πρέπει να κλείσει! Δεν χρειάζεται κανένας φορέας προσέλκυσης επενδύσεων, αν γίνουν τα βήματα που αναφέρονται στον Πίνακα 1. Θα γλιτώσουν και οι έλληνες φορολογούμενοι κάποια εκατομμύρια ευρώ.

7. Συμπεράσματα

Στην Ελλάδα δεν αναμένεται να γίνουν ΑΞΕ από σοβαρούς και μεγάλους επενδυτές, τουλάχιστον του ύψους που χρειάζεται η χώρα. Απαιτείται μία επαναστατική αλλαγή. Η διαφθορά της εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας της χώρας δεν μπορεί να αλλάξει διότι απαιτούνται δεκαετίες, αν όχι αιώνες. Μπορεί, όμως, οι εξουσίες αυτές να παρακαμφθούν με το να γίνει αποδεκτό ότι για όλες τις μεγάλες επενδύσεις θα ισχύει, καθ' ολοκληρία, το δίκαιο μιας χώρας που βρίσκεται στις υψηλότερες 10 χώρες με την λιγότερη διαφθορά. Φυσικά, όταν μία μελλοντική κυβέρνηση καταφέρει να ανεβάσει την Ελλάδα ψηλά στον κατάλογο των 10 λιγότερων διαφθαρμένων χωρών τότε θα ισχύει ξανά το Ελληνικό δίκαιο. Πολύ πιθανό ότι μία τέτοια προσέγγιση μπορεί να διευκολύνει και στην εξάλειψη της διαφθοράς στην Ελλάδα, διότι δεν θα έχει λόγο ύπαρξης, αφού θα ισχύει το ξένο δίκαιο.

Η ισχύς του ξένου δικαίου είναι ο μόνος τρόπος για να προσελκυσθούν «καλοί» ξένοι επενδυτές για να καλύψουν τις ανάγκες της χώρας σε επενδύσεις που μεγιστοποιούν την οικονομική μεγέθυνση, την απασχόληση και τις αμοιβές των εργαζομένων. Απαιτείται ένα πρόγραμμα εικοσαετίας που θα αρχίσει από σήμερα. Εν αναμονή αυτού, οι ικανοί έλληνες εργαζόμενοι και επιχειρηματίες προτρέπονται να βρουν ασφαλές καταφύγιο στην εσπερία ή αλλαχού, όπως πάντοτε έκαναν από την εποχή του Ησιόδου. Θα είναι πιο χρήσιμοι για την Ελλάδα όπου και αν πάνε. Να υπενθυμίσω ότι ο Ησίοδος έγραψε το μεγαλειώδες έργο του *Έργα και Ημέρες* ως μία αντίδραση στην διαφθορά και το «λάδωμα» των αρχόντων (κυβερνόντων) και των δικαστών της εποχής εκείνης, περί τα τρεις χιλιάδες χρόνια πριν. Ένα είναι σίγουρο: ο ελληνισμός έχει συνέχεια, με ή χωρίς επενδύσεις.

Βιβλιογραφία

Anderson, J., and D. Sutherland (2015) "Developed economy investment promotion agencies and emerging market foreign direct investment: The case of Chinese FDI in Canada" *Journal of World Business*, 50(4): 815-825.

Davidson, W.H. (1980) "The Location of Foreign Direct Investment Activity: Country Characteristics and Experience" *Journal of International Business Studies*, 11 (2): 9-22.

Delgado, M.S., N. McCloud, and S. C. Kumbhakar (2014) "A generalized empirical model of corruption, foreign direct investment, and growth" *Journal of Macroeconomics*, 42(December): 298-316.

Desai, M.A., Foley, C.F. & Hines Jr., J.R. (2009) "Domestic Effects of the Foreign Activities of US Multinationals" *The American Economic Review: Economic Policy*, 1 (1): 181-203.

Desai, M.A., Foley, C.F. & Hines Jr., J.R. (2005) "Foreign Direct Investment and the Domestic Capital Stock" *The American Economic Review*, 95 (2): 33-38.

Edwards, J.A., A.A. Romero, and Z. Madjd-Sadjadi (2016) "Foreign direct investment, economic growth, and volatility: a useful model for policymakers" *Empirical Economics* (forthcoming).

European Commission (2006) *Study on FDI and regional development*. Copenhagen Economics in cooperation with Professor Magnus Blomström.

Georgopoulos, A., and H. G. Preusse (2009) "Cross-border acquisitions vs. Greenfield investment: A comparative performance analysis in Greece" *International Business Review*, 18(6): 592-605.
Hallward-Driemeier, M., and L. Pritchett (2015) "How Business is Done in the Developing World: Deals versus Rules" *Journal of Economic Perspectives*, 29(3): 121–140.
Helpman, E. (2006) "Trade, FDI, and the Organization of Firms" *Journal of Economic Literature*, 44(3): 589-630.
Huttunen, K. (2007). The effect of foreign acquisition on employment and wages: Evidence from Finnish establishments. *Review of Economics and Statistics*, 89(3), 497–509.
Javorcik, B. S. (2004). Does foreign direct investment increase the productivity of domestic firms? In search of spillovers through backward linkages. American Economic Review, 605–627.
Lange, S., P. Putz, and T. Kopp (2016) "Do Mature Economies Grow Exponentially?" Mimeo. http://arxiv.org/abs/1601.04028v1.
Lee, H-H, and J. Ries (2016) "Aid for Trade and Greenfield Investment" World Development, (forthcoming)
Nocke, V., and S. Yeaple (2007) "Cross-border mergers and acquisitions vs. greenfield foreign direct investment: The role of firm heterogeneity" *Journal of International Economics*, 72(2): 336-365
Papanikos, G.T. (2016) "The Simple Arithmetic of Greek Social Spending, Public Wages, Government Deficits and Sovereign Debt" http://www.atiner.gr/gtp/Papanikos(2016)-SOCIAL-SECURITY.pdf
Papanikos, G.T. (2015a) "A Grexit would not be a catastrophe for all Greeks" http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2015/05/27/a-grexit-would-not-be-a-catastrophe-for-all-greeks/
Papanikos, G.T. (2015b) "Taxing Wealth and only Wealth in an Advanced Economy with an Oversized Informal Economy and Vast Tax Evasion: The Case of Greece" *Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung*, DIW Berlin, 84(3): 85-106.
Papanikos, G.T. (2015c) "The Real Exchange Rate of Euro and Greek Economic Growth" *Journal of Economic Asymmetries*, 12(2): 100-109.
Παπανίκος, Γ.Θ. (2014) *Η Οικονομική Κρίση της Ελλάδος: Μία Ταξική Ανάλυση Υπέρ των Μνημονίων* http://www.atiner.gr/gtp/2014papbook.pdf
Raff, H., M. Ryan, and F. Stähler (2009) "The choice of market entry mode: Greenfield investment, M&A and joint venture" *International Review of Economics & Finance*, 18(1): 3-10.
Tsitouras A. (2016) "What can Trigger the Resumption of Economic Growth in a Small Open Economy like Greece: Exports or Inward FDI?" *International Economic Journal* (forthcoming).
Villaverde, J., and A. Maza (2015) "The determinants of inward foreign direct investment: Evidence from the European regions" *International Business Review*, 24(2): 209-223.